Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 2 (4327). ЕРА, 5 январь, 1967 шу. Мах 2 кеп.

Нохч-ГIалгIайче юбилейни вахте 50

КЕРДАЧА ТОЛАМАШЦА ДЕЗДЕ ЮБИЛЕЙНИ ШУ!

КОММУНИСТИЙ НАКАЗАШ КХОАЧАШДЕ

РЕСПУБЛИКЕ чакхъяьннай юкхьанцарча партийни организацей отчетно-хоржамий собранеш. Уж чакхъяьлар къахьегамеи политически хьинар чIоагIа айденнача хьалашка, партии дерригa советски халкъи КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь дехкараш кхоачашдеш долча хана.

Отчетно-хоржамий партийни собранешка дакъа лоацаш хиннараша керттера уйла тIайохийташ дар XXIII-ча партийни съездеи КПСС ЦК Пленумийи решенеш практически кхоачашъяра дешаш, промышленнии юртбоахамеи производство, Iилмеи культуреи дегIаахара проблемаш. Собранеша гучалаьхар юкхьанцарча парторганизацей балха юкъера кхоачамбоацараш, цига чIоагIа критика йир производствана эпаэчоа йоагIаш йола йоакхо еш боапача партийнии боахамеи кулгалхошта.

«Красный молот» яхача завода отчетно-хоржамий партийни конференце лоархIаме къамаьл хилар кердача хьалашка партийни организаце предприяте ерригача коллективо беча балха хьакъехьа. Партийни организаце боккха кийчон болх бир. боахама реформа лоархIам хIара болхлочоа, инженера, специалиста дIабовзийтар. Къаьстта семинар йир кулгалдеча болхлошца, царех дуккха бараш хьалхагIе дена кердача хьалашка болх беш хьайоагIача мехка хьалха латтача предприятешка хиннаб творчески командировке баха, заводе шерра социалистически яхь яьржай советски Iаьдала 50 шу дизара сийна. Конференце делегаташа цунца цхьана белгалдаьхар, планированеи экономически стимулированеи керда система юкъейоалаеча хана предприяте кулгалхоша дIачакхдаханза кхы а дуккха хIамаш диса хилар. Къамаьлаш даьраша партийни комитета критика йир цо хIара цехе партийно - организационнии массово-политически болх, профсоюзнии комсомольскии организацей болх тоабара хIана а кхоачамболлаш терко ец ца хиларах.

Шоай керттера уйла кхоачашданза дисача дехкарашта, резервашта, кхоачамбоацарашта тIаерзайир Грозненски района «Ермоловский» совхоза, Наьсарен района «40 лет Октября» яхача совхоза, «Малгобекнефтен» «Грознефтегеофизика» яхача трестон тохкама кIоарга бурув деттача конторай отчетно-хоржамий партийни собранешка дакъа лоацаш хиннараша. Цига а кхыча а собранешка критически замечанеш кIезига янзар КПСС райкомашта, горкомашта, республикански советскии боахамеи органашта. Коммунисташа дуккха маьхера предложенеш а хьехамаш а дир керда хержача партийни органашта. Уж предложенеш практически кхоачашъяр — ерригача партийни организацейи цар кулгалдеча органийи лоархIамегIара дехкар.

Эггара хьалха кхы тIехьа ца йоалийташ коммунисташа енна ерригa предложенеши критически замечанеши вIашагIтоха а партийни бюрой е комитетий заседанешка царга хьажа а деза. Дукхьал цунгара дIаболабир ший болх керда хержача «Чечингстройтранса» производственни объединене партийни комитето. Шийна яь критически замечанеш теркал а яь, партком мероприятеш оттайир хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара, цеховой партийни организацештеи партгруппаштеи деш дола кулгал тоадир.

Кхетадеш да парте XXIII-ча съезда, ЦК Пленумий решенеш чакхъяхара, боахами культуреи дегIакхувлара планаш кхоачашъяра лоаттабу къовсам ерригача партийни организацеша керттера уйла тIайохийташ хила безаш хилар. Вай республика къахьегамхоша ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера промышленни продукци арахецара заданеш, юртбоахама продуктай дерригa лоархIамера тайпаш кийчдаьд. ХIаьта а, вай хIанз а я планови заданеш кхоачаш ца еш йола предприятеш, тIехьаюсаш йола колхозаши совхозаши. Парторганизацей керттера дехкар да пятилетка шоллагIча шера тIехьаюсаш йола предприятеш хургйоалаш дола гIулакх дар. Кердача шера хьалхарча деношке а денз хIара предприяте ший планаши дехкараши кхоачаш а тIехкхоачаш а дергдола гIулакх дар. Цунна тIаберзабаь хила беза парторганизацей беррига организаторскии массово-политически болх.

Дуккха хIамаш да кадраех тийша. Отчетно-хоржамий собранешка йоккха моттиг дIалаьцар кадраша беча балха дешаша. Из цхьа бахьан доацаш дац, хIана аьлча моллагIа гIулакх тоалле кхоачашдераш кадраш я, нах ба «.... беррига балха бола хьастам, — хьийхал В. И. Ленина, — из латт нах хьахаржарахи тIайнца решенеш кхоачаш мишта ю хьежарахи. Цахага гIолла деца политика». Партийни организацей дехкар — лоархIамегIара производственни участкаш кадраша чIоагIъяра, коммунисташ ниса дIаоттабара де мел дезар дар, уIадилдача гIулакха хьалхара хIаране бехктокхам лакхбар. Къаьстта лоархIаме да юкъерча звеной йолча кадрай — бригадирий, фермай заведующей, звеноводий состав опыт йолча, гIулакх дика довзаш болча нахаца чIоагIъяр.

КПСС горкомаши райкомаши дехкарийла я отчетно-хоржамий партийни собранешка коммунисташа тийнна критически замечанеши предложенеши кхоачаш мишта ю хьежаш даим тIахьожам лоаттабе, цу дешаех йолча секретарий отчеташка ладувгIа. Парторганизацешта ду кулгал тоадарах, балха тIа царна денна новкъостал дарах цар денал лакхдара, Советски пачхаьлкхен юбилейни шера боахама-политически дехкараш толаме кхоачашдара бола тешам хургба.

ХЬАЛХАРА ДЕНОШ

Рейсера цIавенача машиниста Беляка 1967-ча шерара ший лицевой счет хьаеллаш дIаяздир: нормал совгIа дIабихьаб 700 тонн мухь, кходаьд 400 килограмм дизельни доагор. ХIаьта цун новкъоста Боков Сулеймана а да кердача шера доккхал де хIама: нормал совгIа 391 тонн мухь а хьош цо кходаьд бIаь килограмм доагор.

Иштта дIадоладаьд къахьегама керда шу Грозненски тепловозникаша. Кхаь дийнахьи-буси водителаша дIайигай нормал совгIа 20 беза мухь кхухьа состав, кходаьд дукха доагор.

Дика рейсаш йир машинисташа нн. Петрова, Колесниченко, Корниенко, Долбнева, кхыбараша.

Г. АГАЕВ.

КХЫ А ХЬИНАРЕГIА КЪАХЬЕГАРГДА

Толамца чакхдаьккхар пятилетка хьалхара шу Грозненски слюдяной фабрика коллективо. Валови продукци арахецара шера план 117 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци массехк бIаь эзар сома маьха я.

Къахьегама овсарлен план 16,5 процент тIехкхоачашъяьй, продукцега дIабода мах лохбарах духхьала цхьайтта бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 45 эзар сом да.

Укх шера а къахьегама толамаш совдоахаш болх бу фабрика коллективо. ХIара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю. Къаьстта дика къахьег Прохудина, Афанасьева керте латтача кхоалагIчеи пхелагIчеи сменаша, нов. Бачигаевас кулгалдеча Веденски филиала коллектива, кхыяраша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КОГА ГIИРС ДУКХАГIА

Республика ейгача промышленноста предприятешта юкъе хьалха латтарех я Грозненски кога гIирса фабрика коллектив. ХIара шера тIехкхоачашду цо ший социалистически дехкараш.

Къаьстта беркате хилар фабрика коллектива пятилетка хьалхара шу. ТIехкхоачашдаьд плана дерригa хьокхамаш, хIаьта эггара лоархIамегIдар да продукцена реализаци яра задани 108 процент кхоачашъяь хилар.

Материалаш кхоярах планал совгIа арахийцар фабрика коллективо 20 эзар пара кога гIирс, 5,6 процент планал лакхагIа я къахьегама овсарле. Продукцега дIадодар лохдарах дуккха эзараш сомаш ахча кходаьд.

Хьалха латт Мурдалов Султан, Шаулов Асаил, Агабекьян керте латтача цехий коллективаш.

В. САМКОВА, инженер-экономист.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Укх деношка кхашка моттигера удобренеш дIаувза болабеннаб Ведана района Ленина цIерахча юртбоахама артела кхаш леладераш. ХьажкIан тхьамкеи дIадувргдолча участкашка хIанзле шовзткъе итт гектара лаьрхIа ялх бIаь тонн кхо дIаэзад. ХIаначул тIехьагIа кхы а цхьа эзар тонн кхо кхашка дIаоза лерхI колхозхоша. Шоай нормаш тIехкхоачаш а еш кхашка кхо дIаувзача хьинаре къахьег Чачаева Зайнабеи Имахаева Зайнабеи. Иштта овсаре болх беш хьавоагIа колхоза шофер Гайрбеков.

М. МАГОМЕТОВ.

БIУБЕННА БОАХ ГIА

Крекинг - завода йоккхача коллективо дог гIоздаьнна деэдир Кердача шера цIей. Дика да даьха толамаш: валови продукци арахецара шера план кхоачашъяьй 105,5 процент, тIехкхоачашъяьй товарни продукци арахецара задани а. ЛерхIаш хинначул 5,3 процент лакхагIа я къахьегама овсарле, хIаьта продукцега дIадодар лохдарах духхьала цхьайтта бетта кходаьд ялх бIаь эзар сомал совгIа ахча.

Юбилейни къахьегама вахте эттача коллективашта юкъе белгалъяьнна я №№ 1, 3 йолча Петров Виктори Кастерин Николайи керте латтача цехий коллективаш.

Кердача шера хьалхарча кхаь дийнахьа задани 105 — 110 процент кхоачашъяьй завода къахьегамхоша.

М. МАКИЕВА.

РЕМОНТ ДИКА Ю

Планага хьежжа 1966-ча шера цхьоалагIча октябре техникана ремонт яра балхаш дIадолале йиш хиланзар тха совхоза механизаторий, хIана аьлча гуйран кхашкара балхаш дикка тIехьа даьннадар.

Техникана ремонт яра балхаш тIехьа далара керттера бахьанаш да, цкъа-дале дIадахача шера дика хьувкъаяь шекара свекла чуэца техника кхоачам а ца хулаш, цу балхашка хинна техника ханнахьа мукъаяланзар. ШоллагIа-дале ханнахьа аханзар зяьб. Тха дукхагIа мел йола гусенични төрактораш зяба лаьтта оахаш яр, хIаьта из бахьан долаш ший ханнахьа дIадоладанзар трактораштa, кхыйолча юртбоахама инвентара ремонт яра балхаш.

Уж да механизатораша графикага хьежжа ший ханнахьа, юртбоахама техникана ремонт яра балхаш дIа ца доладара бахьанаш.

Цхьабакъда, юртбоахама техникана ремонт яра балхаш тIехьдаьнналадe а оттальча квартальни планага хьежжа 30 трактора ремонт яь ца Iеш планал совгIа кхы а ший трактора ремонт яьй тха боахама механизатораша.

ЧIоагIа новкъарле я тха мехмастерскойшка кхоачамхилал запчастеш ца хилар бахьан долаш къаьна тишъеннараш тоае езаш хилар. Мастерскойшка болх беш боахка механизатораш шоай балхах дика сакхеташ хиларо дуккхача хана йиш хулар запчасташ ца тоъарах хьалхашка этта халонаш нокъзара яха.

Иштта, коммунистически къахьегама ударник волча слесара Тимерсултанов Лаьча, токара Элиханов Салама, слесара Токаев Султана шоай сменни заданеш 120—130 процент кхоачашъю, хIаьта цар вIаштIехьдоал тишъенна деталаш юхаметтаттаяра керда наькъаш лаха. Цу хьакъехьа ремонтникаша говза къахьегарах трактораш планал хьалха ремонт яь йоал.

Белгалде деза техникана ремонт яра балхаш дикал лакха йолаш делга. ХIара механизатора кхетаду хIанз ремонт ярга хьежжа мара бIаьстан кхашкара балхаш де йиш йоацилга. ХIара ремонт яь мастерскайшкара арайоалача трактора тIахьожам лоаттабу МТМ заведующи волча И. Ф. Каулке.

Тракторашта, комбайнашта, автомобила двигателашта ремонт ярца цхьана кхоачашду оаха юртбоахама инвентара ремонт яра балхаш а. ХIанале юртбоахама инвентара ремонт яра план 203 процент кхоачашъяро хьахьокх ремонтни балхаш мел дика лел тха тракторни бригадашка. Ерригa инвентарь тоа а яь цIен а яь дIаоттаяьй.

Юртбоахама инвентара ремонт еча а нийслора запчасташ ца тоъарах дукха кхоачамбоацараш. Бакъда, шоайла социалистически яхье а баьнна къахьегача тракторни бригадай болхлоша вIаши тIахьожам а лоаттабеш цхьан бригаде сов йолаш кхычаьа ца тоъаш йола запчастеш дIа-юха а телаш къахьегарах йиш хилар нийслуш йола новкъарленаш дIа а йоахаш болх тIехдика тоабе.

Тха боахама ремонтникаша дIахо а иштта хьинаре къахьегаргда, ханал хьалха ерригa юртбоахама инвентарь ремонт а яь бIаьстан кхашкарча балхашта кийчъе.

Ю. РУСИН,
Шаьла района «Джалка» яхача совхоза керттера инженер.

Дукха ба Грозненски вагонни депо подсобни цехе шоай низи хьинари кхо ца деш къахьегаш бола нах. Царех ва 5-ча разряда токарь Нежебицкий Николай. Цунна нийсса болх беш я строгальщица Баканова Раиса а. Из я транспортни техникума 4-ча курса дешархо, цул совгIа общественни агитатор а я Раиса. Коммунистически къахьегама ударникаш ба уж. ХIара бетта 120 — 130 процент кхоачашъю цар шоай заданеш.

Сурташ тIа: токарь Нежебицкий Николайи строгальщица Баканова Раисаи.

И. Плиева сурташ.

ШУ ДИКА ЧАКХДАЬККХАР ОАХА

РАЙОНЕ хьалха латтачарех лоархIаш я тха колхоз. Тха ба чIоагIа дегIабена лаьтташ цареи хьайбаи боахам.

Оаха леладу лаьтташ 4265 гектар да. Царех ялаташ дIадийна 2485 гектар яр. Цу дерригача лаьттан тIара баьккха хьувкъам юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 22,1 центнер хилар. Эггара лакхагIа хьувкъам чуийцар кхаш леладеча шоллагIча бригада механизатораша. Цар 1488 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара дикача ялата 24,9 центнер яьккхар. Цу бригада къахьегамхоша шоай ханнахьеи дикагIеи кийчдир лаьтташ, гIулакх дикагIа дир дIадийнача ялаташта. ЧIоагIа сий деш ба цу бригада механизатораш коммунист Тропкий Дмитрийи Макеев Ивани. Цар массаза а шоай дикача къахьегамца хьокхам тел кхычарна.

Тха мел дола лаьтташ хий дехкаш да. Иштта децаре тхо долча ялаташ кхеделгах хIама хургдацар, хIана аьлча гIум йолаш, тух тIадувлаш, цхьан хана Каспийски форда бух хинна моттигаш я уж. Цудухьа оаха хIара шера тIадаьнна тух Iокхухьаргдолаш хий тIахец дерригача лаьтташта. Хий боарамагIа дехкаргдолаш гидротехнически гIирсаш хьалде доладеннад тхо. ХьалхагIа карахьеккхе дора оаха из, цудухьа пайда хьа ца луш зехьа дукха хий а довра, хIаьта сов дукха къахьега дезаш а хулар.

Хий дехкара укх тIеххьарча шерашка тхоашта эшаш йола техника Iалашъяьй оаха: 4 скрепер, «Э-153» 3 бульдозер, грейдераш, и. кх. дI. Тоъал ба тха хий дехка болхлой а. Из бахьан долаш ерригa хий дехка сеть цIенъе кхоаду тхо. ХьалхагIа кулг-кара бора оаха из болх. Укх шера 6 звено яр тха хий дехкаш, хIара звеноца 3 саг а волаш. Халача балхашта механизаци яр бахьан долаш укх шера тхога йиш хургья царех цхьабараш кхыча балхаш тIа оттабе а хий дехкарга дIадодар цу тайпара кIезигде а.

ДIахо а планировка е езаш да тха кхаш. 1967 шера паччахьалкхен чотах планировка ергья тхона 225 гектар долча лаьттан тIа. Цу участке дуга дIаде йиш хургья тха. ДIадахача шера 72 гектара тIа мара дийнадацар оаха дуга. ХIара гектара тIара 40 центнер-мара ялацар тхона из культура. Из оаха дIанхача шерашка даьхачул кIезигагIа да, хIана аьлча шерра-шера цхьан лаьтта дIадувш из хиннадаь. Иштта кхедеш долча дуга хьувкъам лоха ца хилча йиш яц. Цу участка тIа планировка яь яьнначул тIехьагIа севообороташа маяххара кхеергья из культура. ХIаьта шеко йоацаш, цун хьувкъам дикка лакхбергба.

ТIера кIотаргаш дIа а йоахаш лаьтташ мукъадахара чотах укх пхе шера 500 гектар дукхагIа хилийта лаьрхIад оаха тхоай дIадувш дола лаьтташ. ХIара шера 100 гектар. ДIадахача шера оаха кIотаргех мукъадаьккхар 60 гектар лаьтта да. Цул совгIа тIоадал латта 206 гектар лаьтта да тха докъаде дезаш. 1100 гектара тIа капитальни планировка е а иззамиссел дар тухах цIенде а лаьрхIад оаха.

Колхоза ерригача доходех ши дакъа хьайбай боахамо лу. ДIадахача шера хIара 100 жийна тIехьа 116 Iаьхар кхебаьб оаха, из 1965 шерарчул 12 Iаьхар дукхагIа хул, хIаьта хIара устагIанна тIера даьккха тха 5,7 килограмм хилар, вешта аьлча 800 грамм дукхагIа. Из а тха планови декхарел дуккха а дукхагIа да.

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта уйла тIаахийта даьннад тхо племеной балха. ХIара шера искусственни осеменени ярах хьахула результат 100 процент я. Из де вIаштIехьдоал тха оархIал арахьара тIа а ца кхухьаш, оахош доаккхаш хиларах. Осеменени яра болх беш 4 пункт я тха хIанз. Шин техника новкъосталца жа Iуша шоаш ю осеменени.

1966 шера дена аккордно-премиальни мах телаш я тха жа Iуй бригадаш. ХIанз жа Iуно алапи нийдерга устагIанна тIера даьккхача тхан хIара килограммага, тIакхийттача дулха хIара килограммага, тIехьара къоастадаьча Iоахарий дукхалга хьежжа. Нагахьа санна Iаьхар 18 килограммал байгагIа хуле, из даькъе лоархIаш бац. Цу дерригача гIулакхаша болх дикагIеи тешамегIеи бе доглайт жа Iуй.

ДIадахача шера паччахьалкхенга 1100 тонн ялат а дехка план 28 процент тIехкхоачашйир тха колхозо. 1-гIа октябрь хьатIакхачалехьа кхоачашйир паччахьалкхенга шура, дулх, фуаш, тха, кхыйола продукци йоххара шера план. 1966 шу чакхдоаллаш паччахьалкхенга планал совгIа ехка шура 2000 центнер, дулх— 50 тонн, фуаш, — 30 эзар хилар. Из хул 1966 шера яьккха ерригa продукци дIаехкачул тIехьагIа дукха совгIа-эшашагIа доацаш 1,5 миллион сома доход. Цу ахчаица да тха юртбоахама артела беррригача болхлоша хьийга къа, цудухьа дIадахийта деза из тха колхоза экономика айярга, колхоза хIара члена вахар тоадарга.

ХIара шера лакхлу колхозхой хьал-торо. ДIадахача шера хIара къахьегама денах 2 килограмм ялат, 1 соми 30 кепиги ахча, кхыйола продукташ тийлар оаха, ерригаш а дIалаьрхIача 1 сомец 96 кепигей маьха хургйолаш. Укх шера кхы а дукхагIа хургба хIара къахьегама денах луш бола мах.

Укх юбилейни шера оаха декхар тIайийцад хIара гектара тIара 26 центнер ялата яккха аьнна. Цу гIулакха оаха гурахье а дика лард еллар укх шера хьувкъам лакхбар духьа. Ший ханнахьеи дикеи дир оахам. Ялаташ дIаделе хьалхагIа дерригача лаьттан тIа хий дахийтар оаха хIара гектара тIа 4 эзар кубометр а лоархIаш. ДIаихача шерашка минеральни удобренеш тоъацар тхона: хIара гектара цхьацца центнер мара тассацар уж. Соахка алхха цхьа минеральни удобренеш 800 тонн кхаьчар тхога, из хул цхьан гектара тIа 3 центнер. ХIанз удобренеш кхы а тIаозац латт.

Тоалуш йоагIа тха доакъарий база а. Мошача доакъарийна лаьрхIа гурахьа 600 гектара тIа дIайийра оаха вIашагIъэаь викен мукхи.

Жа Iуй бригадаш боахама расчета тIа яхара опыт йолаш да тхо. Ерригa комплексни бригадаш боахама расчета тIа йоахаргья оаха 1967 шера январь бетта денз. Цу гIулакха хиланза ярг мел йоаца документаци хIанзе а дена кийчъяь яьннай.

Шеко яц, лакхе мел дийцар кхоачаш а лаь, Советски Iаьдала 50 шу дизара къахьегаме кхы а дикагIа толамаш а даьха тхо накъагIоргхиларах.

Г. КАРТАВЦЕВ,
Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель.

СТОЛИЦАИ МОСКОВСКИ ОБЛАСТНОЙИ ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

4 январе Кремлевски съездий Двореце ший болх дIаболабаьб московски городской областной партийни организацей актива собрание. Из хьайийлар КПСС МГК хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева.

Президиуме Iохоеш гулбеннараша безаме тIаэцаш бола новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, М. С. Соломенцев.

«КПСС ЦК декабрьски (1966 ш.) Пленума итогах» йола доклад йир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

(ТАСС).

Прикарпатьера керда комбинат

Прикарпатски Калуш яхача городе хьалъеш латт шийца химически предприятей комплекс а боккха низ бола энергоцентраль а йолаш йола калийни тухий химико-металлургически комбинат. Хьаеш латт кIанз Калуше йолча хьашт долчча шахтачул гаьнна лакхагIа овсарле хургйола «Ново-Голынь» яха шахта.

Дуккха а оахкалаш доахкача Домбровски карьерера оахкалаш доахилга белгаллеш да. Цигара пайдана дола оахкалаш доахк 18 метргара 200 метрга кхаччалца кIоарга. Цо йиш хулийтаргья калийни тухаш дахара практике духхьашха экономически пайданагIча тайпара уж доахилга юкъедахьа.

Экономисташа лаьча лоархIамашка диллача, Домбровски карьере доахкача оахкалаша комбината предприятеш 45—50 шерал кIезнгагIа йоацача ханна бедалца Iалашъергья. ХIаьта Калушагара дукха гаьна йоацача «Нийло» яхача моттиге доаккха калийни тухаш кхы а нонагIа — 80—100 метр кIоаргал йолаш да. Оахкалаш доахка из моттиг караерзаяро торо хулийтаргья комбината овсарле шозза дукхагIа хилийта. Цо мехка боахама йиъ миллион тоннага кхоачаш минеральни удобренеш тергья шера керте.

(АПН).

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГАРА

КПСС Центральни Комитето чIоагIа хала а хеташ дIахойт къаьнагIа йола Советски Союза Коммунистически парте член, цIи хеза общественни а политически а деятель, Социалистически Къахьегама Турпал Елена Дмитриевна Стасова 1966 шера 31 декабре ший 94-гIа шу долаш кхалхалга.

КПСС Центральни Комитет.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНА Е. Д. СТАСОВОЙ СИЙНА ЦIЕЧА МАЙДАН ТIА ХИННА ТАЬЗЕТА МИТИНГ

МОСКВА, 3 январь. (ТАСС). Тахан Москвас тIеххьарча наькъа накъаьккхар Коммунистически парте ветеран Елена Дмитриевна Стасова.

Мавзолея юкъмоттигерча трибуна тIа бар новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, М. С. Соломенцев.

КПСС ЦК СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето тIадилларца таьзета митинг хьайийлар Е. Д. Стасова дIайоллилга вIаштIехьдаккхара комиссе председателa М. А. Суслова. Дерригa ший боккъала а башха яхар, йоах цо, Елена Дмитриевнас хетадаьд болхлой классеи беррригача къахьегамхойи сийлахь-доккхача гIулакха, коммунизма гIулакха. Из яр сийлахьар а ленински гварде башха дика вика, вай парти хьаяра а чIоагIъяра а юкъера Владимир Ильич Ленина хьинарера а тешамера а гIончa. Елена Дмитриевна Стасова, белгалдаьккхар М. А. Суслова, дукха къа а хьийга, низ тIа а ахийтаб марксизма-ленинизман пролетарски интернационализмаи сийлахь-йоккхача идеяшта пропаганда яра. Цун яхари цо баь болхи массе а хана хьокхаме хургба советски наьха дуккхача ноахалашта.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир КПСС МГК хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева, 1910 шера денз Коммунистически парте член йолча А. В. Артюхинас.

Е. Д. Стасова дIаеллай ЦIеча майда тIа Кремлевски пена юхе.

ФРАНЦУЗСКИ КОММУНИСТИЙ СЪЕЗДЕ ЯХАЙ КПСС ДЕЛЕГАЦИ

Французски коммунистически парте XVIII съезда балха юкъе дакъа лаца 3 январе Москвера Париже яхай КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-рча партийни тIахьожама Комитета председатель А. Я. Пельше (делегацена кертервар), КПСС ЦК Политбюро членалла вола кандидат, Белоруссе КП ЦК хьалхара секретарь П. М. Машеров, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, Украина КП г. Тореза горкома хьалхара секретарь В. С. Попов юкъе бола КПСС делегаци.

ПАРИЖ, 3 январь. (ТАСС). Французски компарте XVIII съезда балха юкъе дакъа лацара тахан укхаза кхаьчай КПСС делегаци.

ГАВАНЕ ЦIЕЙ ДЕЗДАР

ГАВАНА, 2 январь. (ТАСС). Кубас цIей дездара кепе белгалдаьккхар халкъа революце VIII-гIа шу дизар. Революце майда тIа тIема парад хилар. Революционни герзашца кийчдаьча низий подразделенеша дIахьеккхар шоай бокха тIема низ а халкъо яьха коталонаш империалистически агрессорий тийшача балхех лорае шоаш кийча хилар а.

ТIема парад йистеьнначул тIехьагIа майда хьалйиэза хиннача бIаьш эзараш болча кубинцашта хьалхашка къамаьл дир Компарте ЦК Хьалхарча секретара, Куба Премьер-Министра Фидель Кастрос. Цо итогаш йир дIадахача бархI шера чухьа мехка карагIдийннарий.

ВАХАРЦА АЙХХА ЮВЗАШ

Наурски районе лаьш коммунисташи партебоцарши ба партийни дешара сете дешаш. Хlанз тешшаме зла мегаргда духхаглйолча юкъахьарча политшколашка, марксизма-ленинизма лардий школашка занятеш дика вlашlехlъхьа, лакхача идейно-теоретически бoараме коммунизм хьалъяра хьлда долча дехкаращца айхха ювзаш дlахьош хилар.

Дика лел занятеш «Россия» яхача колхозa юххьацарча (пропагандист нов. Гайша), «Комсомольский» яхача совхоза юххьанцарча политшколе (пропагандист нов. Тимофеев), «Плодопитомнический» яхача совхоза марксизма-ленинизма лардий школе (пропагандист нов. Гаврина).

Масала, хьожаргда вай мишта дlайихьар «Парти ерригача фронте социализм шерра тlаглертача хана» яхача темах лаьца йола занити. Пропагандиста нов. Гавринас тема юкъ ше йолалазехьа ладуьйгlаршта хаттараш оттадир ерriйолча беседах лаьца, белгалдир деша деза литература, хlьта цул тlехьаглъ кьыган тешшиш дийцар ленински кооперативни план вай парте Центральни Комитето творчески деглайоалларах, колхозни болам баьржача ханах. Тlаккха пропагандисто дийцар колхозаш йоккха хана хиннача кхоачамбоацарех, масалаш доалдир М. О. Шолохова «Поднятая целина» яхача романа тlара. Социализм шерра хьалъеча шерашка СССР-а дунен халкъашта юкъара хьалах лаьца ший дувцар таханарча денца айхха дийзар.

Хьалкъара пятилетка ханал хьалха кхоачаьъяра яьржача социалистически айхах лаьца дош а айхха дийзар цо совхоза коллектива таханарча вахарца. Галина Михайловнас шоай совхоза коллектива хоадам болаш

долча масалашца хьахьехкар юртбоагама балхаш чакхдахара мел боккха лоархlам болаш я социалистически ях. «Дlадахача шера комсий лакха хьувкьам чуийцар совхозо. Планах 386 тонн яккха езача 620 тонн яьккхар. Из толам баккхар бахьанех цаl дар коллектива юкъе шерра социалистически ях яржар» аьлар пропагандисто.

Дlахо нов. Гавринас дийцар къахьегама овсарле лакхъяра, боахама экономика деглайоалара материально моральни стимулаш мел боккха лоархlаме я. Терко е езаш я «Советская Россия» яхача совхоза марксизма-ленинизма лардий школа пропагандисто Джамурзаева опыт а. «Парти революцен шерашкен революционни подъемои (1907—1914 шш.) яха тема юьхьца воалуш хьалха йийцача темах лаьца хаттараш дир. Хlьта цу хаттаршца пропагандисто гучадоаккхел кlоарга lомаьй ладуьйгlаршта тlаьхьа тема. Цу хаттаршка дlайола 10—15 минут. Хlьта иза ха тоъал а я ладуьйгlаршта тема мишта lомаьй кхажара. Дlахо керда тема ювц пропагандисто.

Беседа чакхъяьнначул тlехьагlа ладуьйгlаршта арглаяьрча тема керттера дешаш дlаязду. Тlаккха пропагандисто воалу цу дешай хьокхаш пропагандисто воалу цу дешай гучабаккха. Пропагандист даим гlерт ладуьйгlар безам тlалгоргболаш тема ювца.

Иштта шоай занятеш дика дlаьхьу «Россия» яхача колхоза юххьанцарча политшколан пропагандиста нов. Гайшас. Лекцеш ешача хана пайда эц диафильмех, диаграммех, гойтара пособех.

П. АЛФЕРОВ,
КПСС Наурски райкома политдешара кабинета заведующи.

ПАРТИЙНИ ГРУППА

«Джалка» совхоза цхьоалагlча отделене шурий-товарни ферме вlаьхlаьхьллача партийни группе чувоаглlа ялх коммунист. Из группа йоккха я ала йиш яц. Бакъда, цо бокка болх чакхбоаккх ферма коллектив шийна хьалхашка латта декхараш кхоачадар оарцаглйоаккхаш, хьайбаш леладераша коммунистически кхетам луш. Партийни группана дика довз коллектива членашта эшараш, цар толамаш, балха нийсу кхоачамбоацараш. Группо шиш берриге низ тlахьожаб кхоачамбоацараш дlадахара, хьалъера дикаглйола толамаглйола методаш шерра йоалжара. Цудухь дог-йоаккхаш за ферма коллективнашка хараглllинера. Отделене хьайбаш леладераш планех 5190 центнер шура яккха езаш бар, хьлта яьккхар 6000 центнер шура. Из боккха толам боаккхача шурыара мугlарашка бар коммунисташ.

Масеех шу да доярка Шахидова Зарета ферме къахьега. Хlара шера доккхий къахьегама толамаш доах цо. Дlадахача шера а ханал хьалха кхоачадир пpоизводство хьалха латтача доярка ше тlаийца хинна социалистически декхараш. Хьалнала къахьегара 2526 килограмм шура яьккхай.

Кlезига къахьегаман зоотехник Ханаев Руслан керте латтача партийни группо 3. Шахидовай дика опыт доаркашта юкъе шерра дlайбаржаеш. Хlьта цар хьийга кха зехьа доярках. Хlана, нагахьа санна ферма бригадирга Исрайлов Хамзатага дикаглlа бола доаркаш малашь къахьегар диcа жон мишта хургда: «Шахидова Зарет, Шаипова Ковсар, Алиева Малика, Зайндиева Нина». Из список lалахье мегаргьа. Хlара доярка шийна lомаьй хьайбашта гlулакх дара толамаглlа йола методаш, шоаш тlайша хинна социалистически декхараш кхоачадийцаш. Хlара доярка массеххаза тийннай «Дикаглйола доярка» яха це ъинеl.

Доккхий толамаш доах отделене хьайбаш ледадераша хьайбаl lул деглдоладара. Хlара 100 lаттo 98 lаснал дахь ухказа. lаьсий леладера болх чlоаглlа безабеннаб коммуниста Цакашева Пикена. Дага доаглlа сона, массеах шу хьалха 100 совглlа lаснал

кхедеш из хьинар дола хкалсаг хинна. Хlьта хьунта а ший балха доккхий толамаш доах Цакашевас. Ший говзал шерра дlайовзийт цо. Пинас новкъостал дир Увмановай Хадижата, Гаплаева Асета дика lаьсий леладераш хилийта.

«Хьайбай продуктивность лакхъяккха боккха лоархlам болаш ба скотникий болх. Цхьоалагlча отделене ферме уж вееригаш 20 саг ва. Итт шу гаргга к а скотника коммуниста Гаплаев Ахьмада цу ферме къахьега. «Цхьаьккха гlалат доацаш къахьега» — яхь дан марха уж даьзраьш бригадирои. Хlьта из иштта я да а да. Нов. Гаплаева ше йоккха опыт йолаш йола скотника социалистический, чийна улув балха совглlа болх бе хьехара шийга. Хlьта ше беза нийсачаьхар ходарга ловзаш, дика ле ду цо фермера ларахьархьа колективе чухеташ нах.

Ферма коллектива вахара цхьаькха оагlув, теркам тlа ца бъехар хинна партийни группа, хьинаре къахьегарца дlаьжаш кхоачача коммунистически кхетам балара. Шоай декхараш лерттlа кхоачаш, цо хьахоалла болхой нийсделча цара беседаш, цо. Хьоачамбоацараш бахьана шерра дlадаха, уж дlадахара наькъаш лох.

Агитационни болх дlабахьа партие боацарша юкъеза партийни группо. Арсамуrаев Исмаил, учетчикала болх беш яр. Иу lдамигача сагo дика кхоачадир ший общественни декхар. Хаст-дастa цо коллективе беседаш, хlаьта цу беседай темаш айхха ювз коллективна вахарца. Иштта агитатора декхараш дика кхоачаьду бригадира Исмаилова, зоотехника Ханаева.

Пятилетка къахьегама шу чакхдаьлар. Доккхача къахьегама толамашца белгалдаьлад из. Бакъда, ухь шера хана лакхаглlа хьокхамаш хаха торахургья, йоах хьайбаш леладераша Юбилейни шера белгальнанд керд рубежаш. Пачхалкъахьа шура дlаяхкар план 1967 шера 5-гlа ноябрьгlа кхоачашда. Хlара пачхалкъа хинна тахана лер я.

«Советски Iаьлала сийдола 50 шу дизара тха совглат хургда из» — йоах хьайбаш леладераша.

Р. ИРИСХАНОВ,
Шаьла района «Джалка» совхоза парткома секретарь.

Новолипецки металлургически заводе дукха ха йоацаш болх бе йолаенна боккха низ бола конвертор. Цо хьалъара ше тхоалало болат дlа-хьа нийсдеча установка управлене пульта тlа болх беш ва оператор П. Г. Костров.

Сурта тlа: Ю. Ардашева сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАДЖИКСКИ ССР. Гонахьарча лоамий лакхала ниiсса айль Нурекски ГЭС-а 317 метр лакха йола плотина урагlйолача Пулисангински бер чу лакхехьара перемычка хьалйотта йолаеннай. Масса додача Вахша шин берд вlашаглlехттача цу тlох оттача барьера лард дукха ха йоацаш боккхача низаца лоам эккхийтара новкъосталца еллаьр. Хlана боккха мухь кхухьача итташ бlорие самосвалаша карьерера цига тlаувз тlо, жагlа, лоабат укх цар. Пачхлаш а еттачи харешья бьил цlаьхьа. Пачхлаш хьелоче перемычка мотт герча материалий цаlи ахи миллион кубически метр гаргга яхийта езаш я. Ах шу дахьча 80 метр лакхургья из.

Сурта тlа: лакхехьарча перемычкера балхаш.

Н. Сафьина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГIЧАРНА ЮКЪЕ

Хlанзарча машинашъеча производстве тайп-тайпарча оатхалий дlъ дакъах кхо дакъа токарни обработка эшаш да. Цудухьа да токарий говзал селла мах беш хилар.

1931-ча шера вера «Красный молот» заводе Каледин Михаил Иванович. Заводе цlи хезача токарча токаря Шехемой Александрацца болх беш сихха карарьайнир цо токара говзал. Хlьта дукха ха ялалехьа Михаил Ивановича цlи а йоаккхар дикаглlа болча болхлоштa юкъе.

Хlанз эггара чоалхане, безхтоахаме болх кхоачашбе безаш моттиг нийсъелча, эггара хьалха дагавех Каледин. Цкъаза сихха обработка е езаш хул оатхала, ретин сих ца а ен. Говзача токаран кораllйоаглlа хьалаша дlамадехха оатхал тоаж йиш йола методаш. Нагахьа санна эшаш йола резец цунна керда ца хул, цуна керт лоаде хила самоабраган ахь резец кхолл Михаил Иванович: дlаотте ший тайпара керда резец хьаж цо, хlаьта из санна моллагlа кхийола хlама а. Цlаьа радиусни стандартни резеца меттел цо дела йир подшипникна ирахь обойма. Цунах хилар гергга резец, хlаьта из бахьан долаш гаргга оатхал нормах йоаглlачул иттазза сихагlа хьира.

Семилетка шерашка завода ветерана кхоачанийр итт шера норма. Хlьта ХХIII-ча съездо болх беча деношка тlаийцадар ший пятилетка ханал хьалха кхоачашъе а кьоанача болхлочо Ломакин Николайна токара говзал lомае а лаьрхlалар цо. Хlанз кьона токарь Михаил Ивановича сменщик а волаш ший воккхаглlвола новкъост санна дика къахьегаш ва. Хьехархо а цо lомаьъйр а — шаккхе Советски lаьдала 50 шу дузача дена шийна кьахьегама вахте латт. Болхлоштa дола юбилейни шу да Каледина 1967-гlа дар. Советски lаьдала юбилейни хиларал совглlа 60 шу дуз ноябрь бетта Михаил Ивановича ший а. Бера хана lоазале йоашаш шийн хана лийннача цунна къахьста дика бовз Советски lаьдала хам. Вокхача безамца lомаьбу цо предприяте хьуха кагирхой а.

— Мишта белгалдоаккхаргда аз юбилейни шу? — йоах токара. — Чуийна къахьега! Укх шера шин шера норма кхоачашде декхар тlаэц аз.

«Доше кулгаш да тха Михаил Ивановича», оал заводе. Из иштта да а да.

К. ТИМОФЕЕВ.

ЛУВШ ДОЛА ЙОАЗОН КНИЖКА

Тlаьръккъ миссел мара доацаш йоазош цу книжка да из, алфавит тlадола листаш а йолаш. Цхьхара лакста кlала поална цхьаха гучайоал цхьа сантиметр лакхалла ма пластмассан пластинка. Из а радиоприемник. Цо болх бу цу чу латтача геттара зlамигача хьаь аккумулятора юкъера талгlешта. Уж аккумуляторaш тоъ йих сахьата.

Из книжка — сюрприз арахецарга укх шера «Светоч» яхача ленинградски фабрика.

ГУЧАЯЬХАЙ ЙОККХИЙ ГОВЗАЛАШ

ТАСС-а корреспондентага царех лаьца вувц СССР министрий советерча изобретенеи открытеи тlуланхашта йолча комитета председателя Ю. Е. МАКСАРЕВА.

Советски lилмахойи изобретателийи творчески хьинар чlоаглlа айденна шу махилабара вайна дагалатташ хургда 1966-гlа шу. Тха Комитете 1966 шера регистраци яь 17,5 эзар йолча кердача изобретенеста — уж 1965 шерарчул ях эзар дукхагlа я. Белгалдоалаш да укх тайпара дола хlама я. Изобретенеш новкъостал дира шерах 52 процента хинна ца lеш яраш организацеи шерах яьххай.

Цу заявкашта юкъе кlезига дац йоккхий проблемаш шоай тайпара вlаьла а кьестанна йолча ламсале кьестанъ йола керда хlоахьало йиш я, масала, керда хьалма забенш цlенъяра балхашта механизаци яра оборудовани комплекс вlаштlехьакхар. Цу оперецешта йоаза ханнашта яра дикка колла йолча эффект лу шоаза ена ца lеш кlезигту гарга дlауха хьу, хlаьта кlор къахьегама дlадодар чаьхl хазза лох а лу.

Кердача технологега кlор машинашта шоаш бах, лаве автоматически дlа-са а хоале. Хlанзалца цу тайпара йола комплексаш хиннаяш дукхен практике. Цудухьа дlа-хх йоазол дельарча фирмашь, цар даькъе японски английски яраша а из советски изобретени чlоаглlа теркалъбьхьа.

Пензенски компрессорни заводе вlаштlехьаккхара ма морг кхы йоаш сов йоахкаль шоа долалаж хьаьлакхара вагранка конструкци. Цу тайпара металло йиш хулийт машиний лоархlамерча маькашта эша лакха дикал йола йиттехьа хьашта тlа хье. Кердача вагранка беррига болх lалама газ а йоагаеш бу. Цу йоккхача изобретене лоархlам мах бах варговоацаш боккха ба. Цу тайпара йола керда металл ловладу пишк дукха а юкъелхьарa чlоаглlа хулийт дика металл дахьха а кокс кхобе а.

1966 шера Комитете регистраци яй советски lилмахоша гучаяьккха берха открыти. Тоахламаш деча медика В. А. Киниджникова, масала, гучайаьккхад дийнача организма эхкщлонерча кхеране йоацача боарамегарча йода элементан микродозаш радиоактивни стронций кlезигагlа lойтат хиларь. Иштта гlуланхада, флора кlезигду радиационни айяий листали долаш.

Горьковски университета радиофизически института lилмахоша В. С. Троицкен В. Д. Кротиковен гучадаьккхад Бетта ченашкара Йовхал ухаш хилар. Из гучадаьннад Лаьттан естественни спутника чухьера радиозондировани яр бахьан долаш.

— lилмен техникен чехкача болараглlа - дlахьалахь, — аьлар Ю. Е. Максарева бух соцаш. — Цудухьа lилмахошен хьалха латта техника хьееращен 1967 шера кхы тlа а керда гевзал гучайоахаргхилари йоккхий изобретенеш ерхилари лерхlаш а да вай.

ДИКАГlВОЛА МАШИННАЬКЪАГА ХЬЕЖАР

Поездаш лелача наькъа тlа гlолла хьавоагlа саг. Бийса бьаьде яле а. Бlарг хьал цо лохийттош юкъ тlа детташ дари лаьт а машиннаькъа тlа кастъяста lаьарийн рельсашка а хьеже дlахо кхоачаш йоаш хиле. Из ва Грозненски дистанце, шийна балха хьалхо йола машиннаькъага хьежар Виситаш Луша. По беча балха керттера дар да — поездаш лелача наькъаш тоалла хьашаш тlа гlолла лелар. Хlаьта цо наькъана лела поездаш кхерам соацаш да. Виситаш хьожаш йола ниякъа бовргlара беса дика лосташ боаш дукх наькъагlа хьожаш йола вагона чу латтача приборашта массаханa хьожаш хьожаш наькъий дикал.

Ший балха дика ха йоалаш хиларах дистанцо коллективо «Коммунистически къахьегама ударник» яха цlи еннай цуна. Луший портрет доал Сийлен доска тlа, дукха барлалаш, эхман премеш тийннай цуна, цкъа енна lийнаяц Сийлен грамоташ а.

Укх деношка цхьа хаа къахьар Ростовера, Къилбаседа — Кавказа машиннаькъен Дорпрофа президиумерь Виситашна еннай «Къилбаседа Кавказа машиннаькъага дикагlвола машиннаькъага хьежархо» яха цlи.

Г. АНОХОВ.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА БОЛХ БАРА КИЙЧО Ю

Вай промышленноста тайп-тайпарча доакъой дукха предприятеш я хlана планированни экономически стимулированни кердача системага ялара кийчо еш. Царех я Грозненски швейно-производственни объединени, шийна чуйоаглlа ялх цехи цхьа филиали а йолаш.

Дlадаха шу доладенначa хана кердача системага ялара де дезача балхий план оттае йолалер объединение коллектив. Из йийцар ерригача общественни организацеша дакъа а лоацаш. Цу плана тlа белгалъяхьа яр дlадахача шерен укх шера хьалхарча ах шерен барахьеза еза мероприятеш. Ераш я уж: планировани учети эргаяккхар, производственни фондеш биза пайда эцар, технологи тоа а ен производство дика вlаштlехьакхха, экономически дешара кадраш кийчъяр, кьай болла мероприятеш. Плана тlа белгалъяххад мероприятеш кхоачашъяр бекхтохаме бараш малагlа ба, мича хана уж кхоачашье еза.

Планированни система эргаяккхара, торгови сетаца дикаглlа буьзам латтабара lалхо йодача хана цехашта, ерригача объединенна специализаци а лерхl, арахецача товарий ассортимент харжа да а лувцаш. Къаьста дукхаглlа хилийта деза эггара дукхагlа хозттаки лакхаглlа рентабельность йолеи товараш. Хlана балхаш дlадолалаш хиле торгови базашца, тикашца договораш дар. Договораш тlа белгалдаьккхад хьалу. товараш мел хила деза, уж мича хана дlахьачийта деза. Объединене цехий, филиалий низаген майдацехь хьежа, цнгун буухарехкарльгарболь болх мела-б а хьежа баьа лоазоирар. Объединение lюлла юкъийнача фабрика чура (внутрифабрични) цехоли расчет. Из дузаденна да хlара цеха коллективашта къахьегамга дlадодари цох хьахулари фуд харпа.

Керттерчен оборотни фондеш дикаглlа пайда эцара массайолча цехаштера оборудованеш лархlа а лаьрхlа эшараши цо эшараши къоастахь, хьегучанькай массайола резерваш, цехацинарен складашкарен совйола оборудовани. Белгалдаьккхад йолаш йолча оборудованеш дика пайда эцара де дезараш. Товарни-материальни рузкъах пайда эцара а анализ яй, уж сонхазар гучадьннад, царна реализаци яра план оттайй.

Производства организаци технологи товара белгалъяьхьай комплекс мероприятеш. Цар лакхъергlа къахьегама овсарле. Къахьегама балхаш, болхлой моттигаш тоара чотахи, производственни процессашта автоматизаци механизаци яраши юкъ лургья производства издержкаш.

Балхаш кийчъярен экономически дешарен планах кхоачаде лерхlа декхараш да кердача системах болх бергбоалаш ерриг кадраш кийчъелъ, царгара хьадехарда производствое кердача система маккхара расчет йолаш лелаелга, къахьегама толамаш совдувлийтарча материальни безам болийтаргболаш вlаштlехьаккха беза йола. Цу даькъе вlаштlехьаккхад экономически дешар 16 сахьатах йолча программах. Ер шу чакхдаьлалехьа 210 болхлочо йоазийта еза къахьегама дикаглйола методаш. 250 болхлочо карьеразерга шоай говзал. 225 саго шоай балха говзал лакхъергья, 180 болхлочо керда специальность карьеразергья.

Шаьрха а хьежаб социалистически яха хьалашка. Мишта лел из? Фу хьахийнар? Объединени кердача системага балаш укх гаргарча хана де дезар белгалдаь.

Дlадахча шера январь бетта дешч объединене балха юкъейхьаш непрерывно-оперативни производственни планировани. Цу хана дена дикаглlа буьзам латт цехашта, отделашта юкъе. Цул совгlа объекташта заданеш телара порядок а эргаяккхай. Хlанз царна заданеш тел производства ритмичностага, иладлий дикалга, дlайодача хана, къахьегама овсарле лакха-лоха хиларга, алапе фонда, иштта кхычарга хьежа. Дlахьача хана цехашта кийчъяргдир производственни пикл е болх мишта кхоачабу хьожаш тlaхьожам а лоаттабацар. Хlана хlара участкана лаьрхlа откальча цикле белгалдир ерриге производственни процесаш кхоачашъе еза ха, йовш йола бедала норма.

Непрерывни производственни планированех цехашта чакхъякхханза йолча производства лимит деной лоархlам болаш оттаьбьй. Масала, баракъаш доахача хlанз из цу ин мара, кийчон цеха — кхо дн, хlамаш тегача цехе—пимь, иштта кху дlахо. Цо сихагlа го боахийт оборотни средстваш, продукци хьаярга дlайода ха кlезиргью. Каста оборотни средстваш оборачиваемость сихьяра хьакхийкханза йолча производства лимит увттаергья дукхьала деношца хилча а lеш кхаьча а лоархlам. Цо торо хулийтаргья производствена дикаглlа тlаьхьожам лоаттабе, цехаштa, участкашка пайда эцанза йола резерваш малагlаш я ха, йолаш йола оборотни средстваш еза а пайда ййфу ха. Цу гlулакха хlара болхлочо къаьст-къаьста заданеш тел. Цо из арахецача товарагlа безза иштта къахьегама ехш ха а болхлой кьаьсь за а хьаьклаг болийтаргlа йола оборотни средстваш, програмсаш йолаш йолча цеха, кхыметтел хьалха производственни экспериментальни, баракъаш доахача цехаша а болх ца беш хиннача экономическини бу. Цох хьаьаир дика да. Баракъаш доахача цехашкa а 1965-ча шерарчул 20 процент белгалдар 1966 шера комплектах доацаш цкар баракъаш дазар бахьан долаш цо а — 20 процент, иштта кхы дараш. Цох объединене шера хула пайда 25 эзар сом да.

Планированеи учети система хувцар дузаденна цехашка болаш йолча оборудованех пайда эцара коэффициент, цикла лакхъенна, дикагlа пайда ийбу производственни фондех, хьалха кертерча средстваех а ийбеш. Дlаяхача хана объединене цехашта нийса дlаекъадир уж фондаш. Цхьайолча цехашка эшачул дукхагlа хулар (№№ 1—4 йолча цехашка), вокх цехашка тоъаш хиладар. Хlана нийса учет а лелаеш дlаекъа уж массайолча цехашка. Из бахьан долаш дикка лакхъеннай фондех пайда эцара коэффициент, къахьегама овсарле.

1965-ча шера хиннача 8,8 процент лакхъеннай арахецача продукциe боарам. Производства эффективность лакхъялара цхьана лакхъяьннача предприятена тоха пайда а. 1965-ча шера объединена хинна беррига пайда 357 эзар сом мара дацар, хlаьта дlадахача шера хинна пайда 960 эзар сомага кхоачаш ба.

Производство эффективность лакх лаха а беш хьалха дlаьхача хана пайда а ца эцаш, хlана пайда эцараш малагlа резерваш я? Укх шера йиза централизаци яьй кийчонзни баракъаш доахачен цехашта. Хьалха хlара фабрике яр уж цехаш, хlана кертерча предприяте мара яц. Цар ерригача цехашта предприятешта доах баракъаш. Хьаха кийчон баракъаш доахен цехаш хьалхарча хlамаш тега цехаш я. Цо торо хилийтар 54 эзар сома малгlа дукхагlа продукци арахеца.

Производства технологи тоалый агрегатно-группови потокаш балха къахьегара чотах. Цун чотах къахьегама овсарле лакхъелар 3,7 процента, хlаьта планал совглlа арахийцар 1800 эзар сома малгlа продукци.

Планированни учети система эргаяккхара объединене предприятеш торо хилар производства кхийна резерваш гучаяха, хьалха пайда ца эцан лаьттача помещени чотах мерзийр производственни майдаш. Дlадахача шера предприяте баланса тlа дур дукха пайда а ца эца помещенеш, ахаш деха цlенош, хьалдаьь балхашка дола гlирсаш. Хlанз производственни долча гlулакха пайда эц царех. Дlахо йодача хана производственни моцташ лаьхкадара дlадахара токкама балхаш деш да. Керттерча предприяте хьайийтa лерхl шолагlа этаж.

Средствай кхоавара резерваш а дукха тийкхай. Хьалха дlаякха хана баракъаш доахача цехе кийчача бархъанна тlайохча талонаш кlадай хилар, хlаьта хlанз уж а хьахьата. Хьалха кулгашца баь из болх механизаци яьна хьалъераd а бу. Цо из тlатха къахьанна хлараш кхаьд дlа гаргал яхкилка хьахlатар. Хlаьта таклаьл къахьегама овсарле. Дукхьала из шера хула пайда 7700 сом да. Уж санна дола масалаш дукха дlадоала йиш я.

Къахьегама овсарле лакхъяра а коллектива наькъаш тийнхад объединене тахан. Хlара баракъашка ярах йолча дукха ха а йоаьяра хан. Хlанз машинашка бу из болх. Къахьегама овсарле 50 процент лакхъеннай, уж ярьякаш кийчъерий йоаш материальни безам а болийтаб. Баракъаш доахача цехе баракъаш тlа йоа из истола тlа дlоттаьб кlадаш теда механизировани лийебкаш. Из бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъеннай 25 процент, шеша кхору дlадаха 1300 метр я.

Цхьайола изделеш кхоча унифицировани технологи юкъейхьара кийчон балхаш деш да хlанз. Хьаь лерхl керда поточни лини, из дукха йоацаш болх бе да а йолалургья. Моюьша тlадетташ тlера lодоахачен балханта механизаци яра болх баш деш да. Цо а дика товбергьа болх.

Кердача системага ялара де мел деза балхаш кхоачашдаь объединене коллективо? Дахьараш дукха дале цу гlулакха декхараш а дукха да. Цу гlулакх укх гаргарча хана чакхдахаз а деза балхаш малагlаш да а хаттараш латт объединене цехий, участкий кодкахьхьийлча балха хьанхьах боаш. Балха ханаx баьза пайда ийбеш. Дlадахча шера ниc бетта хlара болхлочо кьасташна нормех совглlа кхьегама хьакхеран балха дlадахара 3,7 процент хьаьлаш кlезига арахийцар 472 эзар сом малгlа продукци. Къахьегама овсарле 1,5 процент лоьхьелар. Ерригача хана царa ба хилар къахьегама номенклатура продукци арахецара план. Цудухьа дукхьала итт бетта производствана эз хилар 135 эзар сом. Ший хьинна тlарахьа эз продукци дlа ца хьалийтара хевнадех теха штраф 10,7 эзар сом дар. Планово-эзе хиннача лелаеш я 23. Дlахьахахара итт бетта планал совглlа дар чехкахьякхенна 144 эзар гаргга сом ма дар.

Цу санна дола кхоачамбоацараш да кийчон-баракъаш доахача цехашка, материально-технически lалаш эча. Кlезига балхаш ду объединене къаьст-къаьстача болхлой, е ерригача коллектива балхах хьакхелар.

Дерригача цу гlулакхий анализ яьча тlехьаглlа эргаза, объединене балха ханах баьзза пайда эцара лакхъяргья. Цу гlулакха дlаэцара долча ресурсаш, дlаьхl кlерга ший, къахьегама хьалхьанцlа оттаьб, гlолъе дlаенна ийдунашта, хlара цар шийга дlаenа продукци хьалааглlа кийчъе гlертарагlданда хана. Тlаккха лан кхоачашъергья, гlол текха латторгда. Цу гlулакха хьажа деза. Де лерхlарий фуд? Дlадахча шера октябрь бетта дениз Кеgчамн еш шер. Кlезига хилар тlеха ха плани сортноста плани тlехкхоачашдьча болхлоштa алапех 20—25 процент лоархlам болаш премеш тел. План тlехкхоачашъярах инженерно-технически болхлошта шоай окладех 40 процентага кхоачаш преми тел (план масс процент тlехкхоачашъьялча хьежжа). Кердача системага ялара балхаш даь массайолча цехашка, участкашка къаьст-къаьста.

Белгалдаьккхад кердача системага дальча поощрительни фондеш мишта пайда ийбе беза. Материальни совгlата фонд хургья 382,7 эзар сом, социально-культурни мероприятеш фонд хургья 25,2 эзар сом. Производство деглайоалара фонд 50 эзар сом хургья. Дерригa а 457,7 эзар сом хургья. Материальни вознаграждени фонд хьахургья реализаци яьча продукции производства рентабельностe чотах. Из фонд лаьрхlа я болхлошта, инженерно-технически болхлошта премеш тела. Социально-культурни мероприятеш фондах санаторешка, салобача цlаглlа болхлой хьежабе путевкаш ийергья, толдергда медицина гlулакх, берий бешамаш, кхыйола мероприятеш чакхйоахаргья. Производство деглайоалара фонда шоаш пайда эцаш йола фондах кхыйола керда оборудовани эцаргья, е шийа модернизаци ергья производствана, болхлой хьалаш тоадергда. Поощрительни фондa юкъейхьа ла объединена хьа пайдах кхы а 300 эзар сом кхча. Из хьахургья кулгашца ду балхаш кlезигагlа хилийтаргья, производства автоматизаци механизаци яра чотах, керда технологи балха юкъекхьарах, белгала ахфабрикаташ кхоярах, иштта кхы мероприятешта кхоачашьйрах.

Хlанзалехьа дlахха йоаллий совйола оборудовани, 1966-гlа шу долалуш хьа яр 63 единица, хlаьлехь хьахха хlама ца эцаш йоаш йоллa фурнитура а дlайольхийттм я. Уж яр 1965 шера 454 эзар сомa малгlа, уж шера октябрь беттa хьалха кхоачаш йисар 231 эзар сома малгlа мара яцар. Хlана кертера кхоачашле дезаш дийнa цар а хlара участке, цеха дукха расчет хилийтар. Под деттарга болхахьа расчета шоашa теххаралта. Цар боарам тайп-тайпара хургья. Цо оборотни средстваех пайда сихагlа эцийтаргья.

Объединена дукха балхаш дахь сов объединена нормирована яра. Дlадахача шера юх хьежар 850 нормага, царга дlадахар 17600 норма-сахьат кlезиг а деш. Нормировани ечa хана кхыча предприятешкара дикаглйола къахьегама методаш юкъе кхухь.

Кердача системага доллара кхы а дукха балхаш дар объединене. Хlанз из никъ—кердадар тахкара никъ дlа а.

А. БОЖЕДОМОВ,
Грозненски механизаци института политэкономиен lилмаш коммунизмаш кафедра заведующи, доцент,

А. БАБАДЖАНОВ,
Грозненски швейно-производственни объединене генеральни директор,

И. ЦЫГАНКОВ,
объединене кертера экономист, тха штате воаца корреспондент.

1967 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАКХУВЛАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча **Совето соцам бу:**

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна 1967 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIаккувлара Паччахьалкхен план, Бюджетни комиссе тоадаьраш теркал а деш, къобалъе.

Статья 2. 1967 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIаккувлара Паччахьалкхен плана ер керттера хьокхамаш оттаде:

	1966 шераца нийсдича дегIаахара проценташ
Промышленноста валови продукци	12,7%
цу дакъе:	
Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерство	16,8%
Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста Министерство	14,5%
Нохч-ГIалгIай АССР баха нах бытовой гIулакхашца Iалашбара Министерство	3,6%
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета гIишлой материалий промышленноста Управлени	10,3%
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета доагора промышленноста Управлени	7,1%
Паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш	6,0%
къахьегама овсарле	
Промышленно-производственни персоналах болх беча 1-на лоархIаш хьадер:	
Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерство	9,9%
Нохч-ГIалгIай АССР баха нах бытовой гIулакхашта Iалашбара Министерство	0,9%
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета гIишлой материалий промышленноста Управлени	6,0%
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета доагора промышленноста Управлени	23,0%
Гишлошъяра-монтажни балхашкеи капитальни ремонтечеи 1 болхлочо хьадер	4,6%

Статья 3. 1966 шераца нийсдича 1967 шера алсамдоаккхилга Iалашде:

вIашиий нийсдулуча маьхашца лоархIаш йола паччахьалкхени кооперативнии розничи товарооборот	7,0%
паччахьалкхен капитальни вложеней чотах хьалдеча пах чуIеча цIеной нах чуIа майда эксплуатаце яхийтар	28,0%
паччахьалкхен бюджета тIа латтача деша даха ха кхачанца долча берий учрежденешкарча моттигий дукхал	5,5%
юкъарча образоване школашка деша багIача дешархой дукхал	5,4%
баха нах бытовой гIулакхашта Iалашбара балхий объем	22,4%
цу дакъе юрташка	40,3%
Балхий юкъарча объемах Нохч-ГIалгIай АССР баха нах бытовой гIулакхашца Iалашбара Министерства деча бытовой гIулакхий объем	21,4%
цу дакъе юрташка	38,1%

Статья 4. Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссе заключене тIа белгалъяча 1967 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIаккувлара Паччахьалкхен плана хьакъехьа йолча предложенешкеи белгалонашкеи а, хIаьта иштта депутаташа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета сессе яьча предложенешкеи белгалонашкеи а хьожилга Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 1966 шера 28 декабрь.

1965 ШЕРАГА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА ОТЧЕТ ЧIОАГIЪЯРАХ БОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1965 шерара Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет, еррига доходаш 80126 эзар соми еррига расходаш 78676 эзар соми а долаш, доходаш расходел дерригa а 1450 эзар сома тIех а йолаш, кхоачашъярах йола отчет чIоагIъе.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный
1966 шера 28 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕЕХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ ЧIОАГIЪЯРАХ БОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссех йола положени чIоагIъе.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный
1966 шера 28 декабрь.

Саратовски когагIирс беча фабрике болх бе дIайолаялийтай клееца айраш хьалтIалетаду керда цех.

Кердача цехо хIара шера арахецаргба ах миллион гаргга пар когагIирса. Укх тIеххьарча кхаь шера предприяте генеральни реконструкце планах болх бе дIайолаялийтай из йиълагIа цех.

Сурта тIа: кердача цеха керттера конвейер.

Е. Соколова сурт.

ТАСС фотохроника.

Ханнахьа араяргья трактораш

Гудермеса районе «Гудермесский» яхача совхоза механизатораш юртбоахама машинаш сухулбаь кийчъеш ба.

Соахка йиълагIча квартале план 25 йолаш 28 трактор тоаяь кийчъяь дIаоттаяй. Иштта тоаяь кийча латт сеялкаш, культиваторраш, макхаш.

Дика къахьег техника ремонт еча слесараша Еськов Дмитре, Владимиров Ивана, Спицын Федора иштта кхыбараша. 120—130 процентага дIакхоач цар денна выработка.

БIаьстан балхаш де деза ха хьатIаккхачале совхоза 60 трактор кийчъе лерхI механизатораша.

Р. ТУРЛУЕВ.

ДIАДАХА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш Советски Iаьдала 50 шу дузача юбилейна толамца накъаяхара кийчлуш я «Ассинский» яхача сомий бешамаши баьцадаараши леладеча совхоза коллектив.

1966-ча шера метериологически хьалаш соми баьцадаараши кхедерашта маэшшара дацар. Цъка-дале тIехьаяха бIаьсти геттара шийла яр, хIаьта ахка сов дIайха хилар, каст-каст баьцадаарашта новкъа хургдолаш чIоагIа догIаш делхар мух а хьекхар.

Из бахьан долаш соми баьцадаараши кхедерий гIулакхаш геттара халача хьала тIа дар, хIаьта чIоагIа лазараш даржарах дукха соми баьцадараши талха а телхар. Кхыйола новкъарленаш а нийслора балха тIа.

Цхьабакъда, балха юкъе мелла халонаш нийсъеннаяле а укх шера тха совхоза болхлоша 2 эзар тонн совгIа соми 11 эзар тонн баьцадаараши чуийцар. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 150 центнер баьцадараши 58 центнер соми чубера тха совхоза болхлоша.

Уж баьцадаараши соми дохкарах цхьа миллиони ялх эзари сом ахча хилар совхоза, хIаьта цIена пайда 850 эзар сом хилар.

Юбилейни шера кхы а доккхагIа къахьегама толамаш дахара лакхара социалистически декхараш тIаийцад совхозо: 12 эзар тонн баьцадаараш, 2 эзар тонн сом кхебе. Хьалхе а тешшаме лард еллай оаха хьатIадоагIача шера оахош тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара.

БIаьсти баьцадаараш дIадуврглола лаьтта 25—30 сантиметр кIоарга зяба аьхад, оаххаше а йоккха галаш йоха а еш, макхаш даьхад. Август бетта зяба аьхача лаьттана шозза кIоарга культиваци яьй. 1967-ча шера баьцадаараш дIадуврглолча 600 гектар долча лаьтта хIара гектара кхоккха центнер суперфосфати цхьаьца центнер хлористи калийи кхоачийташ минеральни удобренеш тайсай. ХIанз кхашка чудолийташ догIан хьисапеи харшаш доахаши хий дехкаш ба тха совхоза болхлой.

ЧIоагIа къахьийгад болхлоша парникашка а. Шийтта эзар рама йолча парникашка иотлованаш цIенъяьй, парубнеши рамаши тоальй, кхоачамхилла парникови матаи а Iалашъяьй.

Хьалха кхачаш дола баьцадаараш дукхагIа кхедара кийчо еш да тхо хIанз. Цу гIулакха дика кийчо яьй, хIанзале хох дIабуврглолча участка доккхагIа долча даькъ тIа хоха баьца лаьрхIа хох, кабуц юврглолча участке дербентски кабуц дIаийнай. ХIаьта хIанзе а кхо тонн полиэтиленови пленка а Iалашъяьй.

Хьинаре къахьегаш ба сомий бешамаш лелараш. Сомий гаьнаш йогIаш латт, хIара хена гобаькха лаьтта оахх, Iай а тIехьа ца йовча зеверча садоахкача хIамашца къовсам лоаттабу, еррига бешамашка хий чудиллад.

Юбилейни шера оахош тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара балхаш деш дукха новкъарленаш нийслу тхона. Царех эттара лоархIамегIа яраш капитальни гIишлошъеча нийслу.

ХIанзалца совхозе дукха гIишлош хьалъяьяле а, хIанзачул тIехьагIа хьалъе езаш кхы а дукхагIа я. ХIанзарчул тIехьагIа де дезачарех керттера дар совхоза газификаци яр, газ йоагIергйола котельни хьалъяр, совхоза еррига культурно-бытовой объекташка Iанарца отоплени яр да.

Совхоза кхоачамхиллал газификаци е турбаши средствашш хьахийцай. Еррига средствашш материалаши дIа а ийца «Южгазстрой» треста СМУ уж балхаш ду ер шоллагIа шу да. Цхьабакъда, геттара мела а дикал лоха йолаш а ду уж балхаш. СовхозагIара дIанийца турбаш хIанз а тIехь трассе Iоехкаяц, хIаьта газификаци яр ха чакхйоалаш латт.

Геттара лоархIаме да плодоовощной бедал шийй ханнахьа консервни заводашка дIачуялар. Тха совхоза плодоовощной бедал дIанийю Ассински консервни заводо, хIаьта цу завода бедал лоаттаю керттера поставщик тха совхоз а я. Цхьабакъда цу консервни завода плодоовощной бедал лоаттаеш тхабар боацаш кхы а дукха боахамаш хилар бахьан долаш, тха совхоза дерригa баьцадаараши соми шийй ханнахьа дIаэцац консервни заводо. Масала, укх шера тха совхозаца договор дир заводо 350 тонн болгарски сибаз кхеде аьнна, хIаьта оаха 350 тоннал совгIа кхедаь дукха сибаз чу а эцалехьа телхар, хIана аьлча завода оттаьча графиках тха йиш яцар хIара денна пхе тоннал совгIа сибаз дIадала. Цхьаькха масал доаладергда аз. Август бетта кьахилар помидораш. ХIара денна совхозо ши бaь тонн совгIа помидораш дIалора завода. Цу ханна завода помидораш дIатела доладелар кхыдола боахамаш. 21-ча августе тха совхозагара цхьаккха а тонн помидораш дIаэцанзар, хIаьта цул тIехьагIа график оттайир йоккха скидкаш а яь.

Помидораш хьалха санна дIа ца ийяра керттера бахьан дар совхоза дIатела помидораш канаш доахкаш хилар. Уж помидорех доахкийсаш дола канаш заводерча томатни лине тIа атта дIадаха йиш я, хIаьта тха совхоза хьалашка кулгашца уж балхаш дарах совхоза доккха зе доал.

Уж кхоачамбоацараш бахьан долаш совхозе кхашкара дукха помидораш телхар. Каст-каста догIаш делхар бахьан долаш сиха йоххалу помидораш чуэцара чIоагIа оарцагIдаьнна долаше а помидорех доахка канаш дIадаха кхецар, хIана аьлча чуэца езараш 2 эзар тонна помидораш яр.

Белгалде деза, ерригача колхозашкеи совхозашкеи хьалкхедеш дола баьцадаараши соми хIара шера 20—30 процент дикал лоха йолаш хулга. ХIанзарча хьалашка цхьаккха а боахаме хьалкхеде йиш яц баьцадаараши соми дерригаш стандартах хургдолаш.

Консервни заводаш декхарийла я шийна бедал лоттаеча зоне чуйоагIача совхозашкареи колхозашкареи стандартни йоаца бедал дIаийе. Цу гIулакха консервни заводашка холодильникаш е еза, полуфабрикаташ хьаергйолча аппараташца Iалашъе еза консервни заводаш. Производствана ю а хургдоацаш ийдархоиита шортта дарегIа консерваш йолаш гIулакх хургда заводо лоахагIа маьхаш а увттадеш стандартни доаца баьцадаараши соми дIаийбойя.

ХIана консервни заводе стандартни яр е яцар аьнна къоаста ца деш шоашта эшар мара бедал дIаэцац. Завода болхлоша дика кхетаду кхашкара а бешамашкара хьаьха дукха ха аьннача бедалах дикал лакха йола консерваш е йиш йоацилга, хIаьта чуэццаше а заводе из бедал дIакхухьаш хилча лакха дикал йола консерваш хул баьцадаарех а сомех.

Цу гIулакха уйла а яь дерригa кхоачамбоацараш дIадаха деза завода кулгалхоша.

ХIаьта уж кхоачамбоацараш заводо шоай балха юкъера дIадоахе тха совхоза йиш хургья Октябра 50 шу дузача юбилейни шера паччахьалкхенна кхы а боккхагIа пайда бала.

Н. ЛАЗУТКИН,
Сунженски района «Ассиновский» совхоза директор.

«Молдовафильм» яхача студе киношдоахача павильонех цаI журналистка Прасковья Герасимовна Дидыка балха шоллагIа кабинет а хиина дIаэттай. «МоастагIчун тыле» яхача цун документальни повеста оагIонаш экрана тIа юхадийнъергйолаш долча «Марианна» яхача кердача художественни фильма турпалашта консультаци луш я хьалха хиина разведчица — парашютистка. Экрана тIа дакхха лаьрхIад гитлеровцаша дIалаьцача Украине разведчицас леладаь гIулакхаш дувцаш дола повеста хьалхара дакъа.

Керттерча турпала роль ловзаер Харьковски театральни института студентка Ирина Тищенко я. Марианна хилале хьалхагIа из роль дикагIа хьан ловзаю хьожаш дакъа лоацаш бIаь кхалсаг хиинача конкурсах чакхъяьлар ткъо шу даьнна актриса. «Марианна» яха фильм — ВГИК йистеяьккхача къонача режиссера хьалхара болх.

Сурта тIа: оператор Л. Проскуров, режиссер В. Паскару, Марианнай роль ловзаеш йола И. Терещенко, И. Дидык.

Л. Пантуса сурт.
ТАСС фотохроника.

1967 ШЕРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна 1967 шера йола Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет доходаш а расходаш а 81.381 эзар сом долаш чIоагIъе.

Статья 2. 1967 шера йолча Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхени кооперативнии предприятешкара доходаш — оборота тIара йола налог, пайдах йола отчисленеш, социалистически боахамгара подоходни налог а кхыйола доходаш а — дерригa а дIалаьрхIача 67.687 эзар сом долаш оттае.

Статья 3. 1967 шера йолча Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете халкъа боахама финансировани яра расходаш — промышленность, юрта боахам, наькъий боахам, нах чуIача цIеной-коммунальни боахам, бувзам, халкъа боахама кхы доакъош дIахо дегIаккувларга ухийтар— дерригa а дIалаьрхIача 13.774 эзар сом долаш оттае.

Статья 4. 1967 шера йолча Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете социально - культурни гIулакхаш дара йола ассигнованеш — массане юкъарча дешара школашта, юкъерча специальни дешара заведенешта, Iилма-тохкама учрежденешта, библиотекашта, клубашта, театрашта, кепайоагонна, просвещенеи культураи хьакъехьа чакхдоахача кхыча гIулакхашта финансировани яра; больницашта, берий яслешта, санаторешта, уналхцIено лораяреи физически культураи кхыча учрежденешта финансировани яра; пенсештеи пособештеи — финансировани яра дерригa а дIалаьрхIача 64.366 эзар сом долаш оттае.

Статья 5. 1967 шера йолча Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхен управлене органаш лелаяра йола ассигнованеш дерригa а 2.622 эзар сом долаш оттае.

Статья 6. 1967 шера йола Нохч - ГIалгIай АССР республикански бюджет доходий а расходий а хьакъехьа дерригa а 40.410 эзар сом долаши 1968 шера 1 январь тIакхоачаш долаш дола кассови оборотни ахча дерригa а 1.300 эзар сом хургдолаши чIоагIъе.

Статья 7. 1967 шера йола районийи городийи бюджеташ доходий а расходий а хьакъехьа дерригa а 55.878 эзар сом долаши 1968 шера 1 январь тIакхоачаш долаш дола кассови оборотни ахча дерригa а 2.400 эзар сом хургдолаши оттае, цу даькъе:

Районаши городаши	1967 шера йолча бюджетни объем	1968 шера 1 январь тIакхоачаш долаш хургдола кассови оборотни ахча (эзар сомашца лоархIаш)
Ачхой - Мартана	1960	100
Ведана	1824	100
Грозненски	3295	180
Надтеречни	1457	80
Наьсарен	2416	140
Наурски	2132	120
Ножай - Юрта	2267	120
Советски	1201	70
Сунженски	2833	160
Урус - Мартана	2748	155
Шаьла	3927	220
Шелковской	2359	135
Дерригa а районашка гIолла	28419	1580
Гор. Грозный	22479	570
Гор. Гудермес	2663	130
Гор. Малгобек	2317	120
Дерригa а городашка гIолла	27459	820
Дерригa а районашкеи городашкеи гIолла	55878	2400

Статья 8. 1967 шера районийи городийи бюджеташка ю отчисленеш чIоагIъе:

а) бахача нахагара йоагIача подоходни налогахи оборотах йоагIача налогахи укх боарамегIа:

Районаши городаши	Отчисленеш, проценташца лоархIаш: бахача нахагара йоагIача подоходни налогах	оборотах йоагIача налогах
Ачхой-Мартана	50	100
Ведана	100	100
Грозненски	50	100
Надтеречни	50	100
Наьсарен	50	100
Наурски	100	61,5
Ножай - Юрта	100	100
Советски	100	100
Сунженски	100	51,4
Урус - Мартана	50	100
Шаьла	50	100
Шелковской	50	18,2
Гор. Грозный	30	9,1
Гор. Гудермес	100	81,3
Гор. Малгобек	50	100

б) кооперативни предприятешкареи общественни организацей боахама органашкареи йоагIача подоходни налогах, юртбоахама налогах, хьун доходах, саг йоалаянзеи маьре баханзеи барашкара, цхьаь барашкара, кIезига дезал болча СССР гражданашкара йоагIача налогах 100 процента боараме;

в) 1967 шера ахчан - хIамай лотереех тIадоагIачоах 50 процента боараме;

г) паччахьалкхен страхованегIа колхозашкара, кооперативнии общественнии организацешкара ухача ахчаех 10 процента боарамеи бахача наха телашдарех (вахара еча йIаьххача ханарча страхованегара дIайикхкача) 50 процента боарамеи;

д) 1967 шера дола Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджете еча отчисленей проценташ оттаде:

— город Грозне Ленински района территоре тIа бахача нахагара тIайоагIача подоходни налогах — 20 процент;

— Паччахьалкхен банка г. Грозне горуправлене гIолла тIайоагIача «Главнефтесбыта» оборотах йоагIача налога контингентах 66 проценти «Ростекстильторга» базагара оборотах йоагIача налогах 50 проценти.

1967 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIаккувлара Паччахьалкхен плано белгалдаьча гIулакхашта финансировани елга Iалашдара Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджета средстваех 1967 шера районнийи городской бюджеташта дерригa а дIалаьрхIарча 14907 эзар сом хула дотаци къоастаде, цу даькъе:

Районаши городаши	(эзар сомашца лоархIаш)
Ачхой - Мартана	1313
Ведана	1373
Грозненски	1602
Надтеречни	783
Наьсарен	1478
Ножай-Юрта	1826
Советски	933
Урус-Мартана	1866
Шаьла	2696
Гор. Малгобек	1037

Статья 9. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссе заключене тIа белгалъяьи депутаташа Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета заседане йийцаи йолча предложенешкеи белгалонашкеи хьожилга, цар хьакъехьа йоаггIаш йола решенеш тIаэцилга, хIаьта иштта районийи городийи бюджеташта, Нохч-ГIалгIай АССР министерствайи управленейи финансови планаштеи сводни сметаштеи Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето чIоагIъяьча 1967 шера Нохч - ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIаккувлара планага хьежжа тоадараш юкъехьолга а Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 1966 шера 28 декабрь.

Здравницаш дукхагIа хулаш латт

Профсоюзий курорташта кулгалдеча Центральни совета 1967-ча шера йолча боахама-финансови плана керттера хьокхамаш чIоагIдир ВЦСПС президиумо.

Ялх миллиони ах миллиони совгIа саг вахийта лерхI укх шера профсоюзни здравницашка. Юххьанца баьккараша салоIаргда кердача санаторешка, салоIача цIеношка, пансионаташка, 25 эзар моттиг йолча къаьстача спальни корпусашка. Царна юкъе я Кировски областера «Нижне-Ивкино», Латвийски ССР-е «Яякумери» яха санатореш, «Пицунда» яха пансионат ГуржегIа, Ленинградски областе «Морской прибой» яха курорт, кхыяраш а.

Санаторно - курортни гIишлошъяра лаьрхIа йола капитальни вложенеш дахача шераца нийсдича лакхъеннай 30 миллион сом.

(ТАСС корр.)

МИШТА ХУРГБА ЯНВАРЬ БЕТТА ХАОТТАМ

Январь — Iана юхь. СССР европейски территоре тIа дукха лоа дуллургда — боарамал лакхагIа а цуна гаргга а. Цхьабакъда, шелал боараме хургья. Ишта доацаш, Малхбузен СибарегIа, Казахстане, Прибайкалье гIаьххьача боарамагIа кургья йоачаш, хIаьта шелал чIоагIа оттаргья. Дальни Востоке йоачаш а шелал а боарамга дIагIортташ хургья.

СССР европейски территоре тIа юкъара температура минус 3—5 хила тарлу. Iаьржача форда йистацеи Крымеи йIайха хургья, плюс 9 градус гаргга — Сочеи Сухумеи дукха йоачаш а йолаш.

СССР европейски территоре тIа дукхагIча даькъе морхаш а йолаш, лоаш а делхаш, дарц а хьекхаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш ха латтаргья.

Россе центральни областешка ха кIаьда латтаргья — дийнахьа минус 3—8 градус, хIаьта бийсанна бетта юхье, кхоалагIчеи пхелагIчеи пятидневкашка минус 8—13 градус. Эггаоа чIоагIагIа шелал хургья январь бутт бовш: дийнахьа минус 17 — 22, бийсанна минус 22—27 градус.

Малхбузен СибарегIа къилбаседенгахьа минус 25—30, къулбехьенгахьа 16—21 градус. Юкъ-юкъе екхан а хулаш морхаш а йолаш ха латтаргья, цхьаццайолча хана лоа делхергда, дарц хьувзадергда, цхьайолча моттигашка дохк доаллергда. Температура лакхлургья — хьалхара итт ди юкъедахача хана а кхоалагIчеи ялхлагIчеи пятидневкашка а.

Казахстане шийла хургья къулбехьенгахьа минус 3—9 градусагара къилбаседенгахьа минус 15—20 градусага кхоачаш. Къилбаседенгахьа бIарччача беттан къулбехьенгахьа хьалхарча шин кIираннеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоа а делхаш, дарц а хьувзадеш, малхбузенгахьа дохк а доаллаш, мух а хьекхаш ха хила тарлу. Хьалхареи шоллагIеи декадаш чакхдоалаш шеллургья. ДиълагIчеи ялхлагIчеи пятидневкашка температура лакхлургья.

Малхбоалеи СибарегIа юкъера температура минус 18—25, Краснодарски края къулбехьенгахьа а Иркутски областе а — минус 40 — 45 градус хургья. Хьалхарча декадеи пхелагIча пятидневкеи — морхаш а йолаш, юкъ-юкъе лоа а делхаш, дарц а хьувзадеш ха латтаргья, температура лакхлургья.

Дальни Востоке юкъера температура минус — 28—33 градус хургья, хIаьта Тихоокеански форда йистаца дикка лакхагIа хургья из — минус 12—17. Дальневосточни фордашка хIанзалца хинначул чIоагIагIа хургья циклонаш. Цар чIоагIа мух хьоабергба, хIаьта форда тIа — штормаш, лоа делхаргда, дарц хьувзадергда, температура каст-каста хувцалургья.

Средни Азе шаьрача минус 2—6 градусагара лоамашка минус 15—20 градусага кхоачаш хургья температура. Морхаш дукхагIа а йолаш лоа а делхаш ха латтаргья диълагIчеи ялхлагIчеи пятидневкашка.

Дмитрий ДРОГАЙЦЕВ,
СССР Гидроцентра Iилман болхло. **[АПН].**

СОВЕТСКИ НАХА ЭШАЦ МАРХАШ

ЭГГАРА халагIчарел а халагIа, зуламегIа хIама да дын-исламо шийх тешарашта деза дукъ а даь кхачделла хIара шера биззача бетта кхаба тIадожадаь марха. IарбиЙ дала—аллахIа шиЙ къорIа тIа параз а даь тIадожадаьд яхаш, моллаша кхайкадеча шарIиЙ пхе паразах цхьа параз да марха.

Гаьнна хьалха дIаяхача замах лийнна гIулакхаш тохкаш долча Iилмо гучадаьккхад, исламо даьла цIерах дездаь леладеш дола марха а иа санна дола шарIиЙ кхы паразаш а бусалба ды балалехьа дуккха а хьалхагIа дена IарбиЙ мехка леладеш хиннача ширача дыний гIулакхех хьадаьнна хилар. Мархий хьисапера гIулакхаш Iарбаша леладаь ха Iалаьмате гаьнара я. IарбиЙ мохк сов бекъа, гIомарий аренаш йолаш ба. ХиЙн Iиндаргlашн геттара кIезига да цига. ДогIа наггахьа мара делхац, масайтта шера вIалла ца делхаш а хул моттигаш. Из мохк экватора (дуненна юккъе гIолла бодача оасана) гаргагIа хиларах цига тропически (йIайха) климат, дии бийсеи дIоахалга диллача башха эргаш доацаш цхьа бесса хул. Эггара чIоагагIа Iаткъаш йола йIовхал отт цига ахкен тIехьарча бетта. Хетаргахьа, Iарбаша марха юкъедаьккхад цу бIайхача бетта уьттача хьалашка хьежжа. Из иштта хилар хьахьокх мархий беттах рамазан оалаш хиларо. Рамазан яха цIи IарбиЙ «Рамад-харр» яхача дешах хьаьнна я, хIаьта из «йIовхон тов» яхилга да.

Из йIовхон тов Iаткъача бетта, боахама шу чакхдоалаш хиларах, къахьегача адамий кхачан продукташ кхоачалуш а хIаьта екъача арара буц маьлхо йоага а йийя дIайоалаш хьайбаш халача хьала тIа оттадеш а хиннад. Сов йIовхалла дийнахьа балха ара а ца бовлалуш, е дIа-юха а ца бохалуш, IарбиЙ IиндаргIашка багIаш хиннаб, хIаьта деррига боахама гIулакхаш саррахьеи бийсаннеи мара деш хиннадац. Бийсанна ура а багIаш, наха шоай цу хана хиннача ширача дыний даьлашкара, жинашкара, догIа дайтар, ялаташ хьувкъийтар дехаш, бийсашка дуIаши ламазаши деш хиннад. Дийнахьа бийше а бадаш мархаш кхоабаш хиннад. Из цкъа-дале, далла гIулакх делга а хиннад, шоз-лагI-дале, кхача кхобар хиннад. Бийса, цу хана сигалара гуш йола сердалонаш — бутт, седкъий — чIоагIа езъяь лоархIаш хиннай Iарбаша.

Цу тайппара, ширача, халача хьалашка, Iалама халоний бахьанаш довза йиш йоацаши царна духьала баккха е кхетам а, е говзал а йоацаши хиннача Iарбаша леладаь гIулакхаш хьа а ийца, бусалба даьла цIерапа хоз а баь, къахьегача халкъа кач дехкад исламо. Царех ба параз лоархIаш бола мархий къиза бутт.

Iалаьмате доккха да мархаш кхабаро вай боахама, цунах тешачар дезалашта, цар хьал-торонна, унахцIенонна, хьаькъала деш дола зулам. Наггахьа нийслу «даьла духьа» кхаьбетта мархаш кхоаб аз яхаш вола саг а. Из тайпа миска Кунта-хьажий, Ташу-хьажий, Доккхий вирдах болча мурдашта юкъе нийслу. Цхьабакъда, дукхагIча хьале моттийта леладеш да цар из, кхетама тIехьадисача адамашта юкъе шоаш деза да яхаш, тIайоагIача хIамилгага сатувсаш.

Марха кхоабача наха IуйриЙна са белгало ялалехьа дена маьркIажа ха хиллалца хIама даац. Хан-ханнахьа хIама ца дааро кер толхабу. ХIара денна моцало кIаддутача дегIо лазараш атта тIалоац. Къаьстта а чIоагIа лазар доал цунах кхайкор, кера лазар долча наха. Лийнахьа, сарралца, меца а лийле, саррахьа тIакхийте IовIашкаваххалца хIама юъ, тIаккха юха а са тассале хьал а гIатте, шийна дезе а ца дезе а кхы а Iочуlетт хьанийсъеннар. Массаза а цхьан боарамагIа хIама дуаш а наб еш а хьавенача марха кхоабачо шийна хало яь ца Iеш, бийсанна гIетташ ламазаш деш, Iуйркъе даа хIама кийчдайташ беррига дезал а салаIа йиш йоацача боах, царна хало ю.

Цул совгIа, лораша шоашта язъяь дарбан молхаш, марха кхаба аьнна даь нигат дохаде мегаргдац яхаш, сонтача уйлашца цамогар кIоаргдолийташ а адамаш леш а моттигаш хул.

Къаьстта доккха зулам доал мархех мархаш кхоабача дай-нозной берашта. Наькхах доаллача бера дизалца яа шура хилац. Марха долча нанас, шиЙ нигат дохар кхераш, берашта дIайха даа хIама кийчдац, цул совгIа, марха долчоа из даста кходу яхаш, дикагIа дола даа хIама берашка дIа а кхачийтац. ТIаккха тамаш а яц, марха кхоабарий дезал гIийла, дешара тIехьабусаш хилар.

Кхы а зуламегIа да ды лелабеча дас-нанас дешаш дола шоай бераш марха кхаба декхарийла деш хилар. Школай болхлой а комсомольцаш а декхарийла ба цу гIулакха чIоагIа сома хила а, эшшача метте оарцагIбовла а, ды лелабеш бола нах хозача дешаца советски наьха кхетам чу боалабе, мархий балех бераш мукъадаха деза.

Марха кхабаро къахьегача наьха гIоарал доаду, бIаргаса эшаду, корта хьаьрбоаккх, оамал энжи йоаккх, къахьегама овсарле лохъю. Балхах дог а даьле, малх чу маца бузархьогI яхаш, марха даста ха хьатIакхачарга хьежаш Iа. Чот-са яь варгвоацаш доккха да цу тайпарча болхлочоа, цун дезалашта, юкъарча боахама мархо деш дола зулам. Вайна ховш я марха долча болхлой мацалла балха тIа дог кIаьдлуш хинна моттигаш.

ХIара советски сага унахцIено, цун балха хьинар—деррига а халкъа хозне я. УнахцIенонга, балха хьинарга, говзалга хьежжа ба адамий къахьегам а балха овсарле а. Халкъа хьинаререча, хьаьналча къахьегамах доалл хIара дезала а халкъа юкъара а ираз. Из ираз доадеш вар советски халкъа доттагIа вац.

КПСС ЦК декабрьски Пленума социамаша дегаш айдаь, тIайоагIача бIаьстен балхашта кийчо еш, коммунистически яхье а баьнна балха хьинарца керда толамаш доахаш ба вай республикера къахьегамхой.

Йоккха курал я сийлахь-боккхача, пежарий бартаца, воай Даймохк коммунистически гIирсашца хозбеш, къахьегача къамий дезала юккъе дика цIи яккхар духьа дахар. Из дика цIи йоаккхаргья хьаьнала къахьегамна, хьинарийца. Из дика цIи йоаккхаргьяц мархаш кхоаб оаха яхаш, моцал лелаярах. Вай юрташкарча кхетамегIа болча наьха декхар да сабарца, кхетамца деча къамаьлаца деррига адам къахьегама гIотта а деш, уж зенерча гIулакхех лора а деш, цар паргIата салоIаргдолеи сакъердамеи гIулакхаш вIаштIехьдахар.

Вай юртарча къахьегамхой хIанзара керттера декхар да юртбоахама продукташ алсамъяхар. Вай адамий шу беркате а кхача хьаьна а хургбац, Нагахьа санна юрта боахама аренашка дика хьийкъа ялаташ ца хуле, даим маша, дулх, алсамдоаккхаш, хьайбаш лебадеш ца хуле. Дика Iунал а деш, хьинаререча къахьегамца коммунизм хьалъяр, бIаьсташ юхье дергдолча балхашта сихонца кийчо яр — из да юртий къахьегамхой доккхагIа дола декхар.

Сийрда кхетами дегIа гIоарали эш хьинаре болх бара. Вай вахара ираз вай воай бе доалл. Ширача дуненах юхедиса дохьажера гIулакхаш дIадоахаргда вай воай иразерча коммунистически новкъара.

А. САЛАМОВ,
Нохч - ГIалгIай истора, метта, литература, Iилма - тохкама института директор.

ШЕЙХА КАШ

ДАГЕСТАНСКИ ФАЬЛГ

Цхьан мехка, шейха каша юххе ваьхав вокхха мубарик. Масс а моттигашкара нах ухаш хиннаб из волча, цунна дукха дотув а дошув а кхухьаш. Из волча деша багIаш дукха муталамаш хиннаб, цхьабакъда, царех цо белгалвоахаш цаI — шиЙ дикагIа вола дешархо мара хиннавац. Из дийша вала веза ха тIаккхаьчай. Цунах къаьда хила везаш хиннав.

Шийна дукхавийзача дешархочоах ше къасташ мубарика вир деннад цунна, цунна тIа а екха цо шиЙ хIамаш дIахьоргйолаш. Иштта ваьнна водача мутаIалама вир новкъа деннад. МутаIалам, сихха кIоаг бахкха шиЙ вир дIа а делла, цун каша юххе шийна цIалг а даь, дуне дита саг санна цу чу ваха Iийнав.

Цу моттига юхе гIолла гIаш а вешта а тIехбувлача бусалба наха йолчо сискала чIегилг а долчо барзкъа а телаш хиннад дуне дита вагIачоа. Шийга из каш хьанад аьнна хаьттачунга дуне дитачо оалаш хиннад, из каш шейха е да, ше из лораде вена а вагIа, аьле.

Кастта берригача мехка гIолла дIахезад шейха каша хьакъехьара дувцашдар. Дувцаш хиннад кхыметтел цо деррига лазарех бербабеш хилар а.

Дуккха а ха-зама дIаяхай, мутаIалам вIаьхий хиннав, цо шийна цIенош а даьд, каша тIа безача маьха Iоакъа а йиллай. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа Iалаьмате дукха нах зерате аха баьннаб цига.

ЦIи хезача дуне дитачоах дувцашдараш мубарика а дIахезад. ТIаккха мубарика лаьрхIад наха шийл дукхагIа сий деш вола кердa мубарик малав хьажа цига вaха. Из дIакхаьчача, къона мубарик бIарга ма вайнгге а из ше хьийха дешархо волга хайнад цунна. Шоаш шиъ цхьаь висача сийлахьвокххача мубарика зIамагIчунга хьаттад, цо шиЙ цIи иштта чIоагIа дIа мишта хозаьй а из фу каш да а. ТIаккха вокхо аьннад:

— ВоллахIи, хьо волчара ара а ваьнна, укхаза со хьакхачача из Iасона денна хинна вир дала ма делар, дала гешт долда цунна. Из укххаза дIа а делла, Iоакъа тIайиллар аз. ХIаьта хIанз цунах сискала чIегилг а хул сона.

ТIаккха вокххагIча мубарика аьннад:

— Дала гешт долда са кхалвира — хьа вира нанна. Цун каша тIа ма дегIий деша вагIаш Iа шераш даьхачара зерат.

[1966 шера декабрерча № 12 йолча «Iилмеи дын» яхача журнала тIара].

ШИ ПАЙДА ЦХЬАНА

Мехкдаьттахой болча оборудовани дIахьош машина юхасоца а яь Iоежа улла турба гарг, моллагIа аьшка хIама хьа а ийце шофер дIахо водаш за йиш я цхьайолча хана. Мича хьо ца из, малаш-б уж шофераш?

Уж ба «Старогрознефть» НПУ транспортни конторера водителаш трактористаш. Цар шерра доаржадаь тиша аьшк гулдара гIулакх. Цудухьа соахка контора коллективо гулдаь пхи бIаь тоннага дIакхоачаш тиша аьшк. Планах лерхIаш хинначул дукхагIа да из.

Аьшк дукхагIа гулдаьчарна юкъе ба трактористаш Т. Василихин, Э. Салгиреев, шофераш А. Иванов, И. Абубакиров, П. Столяров, дуккха кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

Х. М. ГАСТЕМИРОВ

1966 шера 31 декабре кхалхат 1918 шера дена КПСС член хинна граждански тIема доакъашхо, персональни пенсионер Гастемиров Мате Хьамзат.

Х. М. Гастемиров ваьв 1891 шера Пригородни района Бартбосса. Къахьега волавеннав 1909 шера гор. Владикавказе столяра ученикалла.

1917 шера Х. М. Гастемиров Шеча гварде мугIарашка а ваха, Советски Iаьдал оттадара болча къовсамаш юкъе дакъа лаоцаш хиннав. 1918—1921 шерашка из хиннав къамий гIулакхашта йолча халкъа комиссариатерча Кавказа лоаманхой коллегии член, стрелкови полка политкомиссар, Владикавказски лоаманхой ревкома член.

1921 шера дена ГIалгIай окрисполкома отдела заведующе заместителалла, советски а боахама а организацешкарча кхыча кулгаллеча гIуллакхаш тIа болх беш хиннав Х. М. Гастемиров.

Дуккхача хана виц ца луш тха дегашка латтаргва Гастемиров Мате Хьамзат.

Новкъостий группа.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

УНЗАРЕРА ПЕРСПЕКТИВАШ

БОНН, 3 январь. **ТАСС-а корр. В. Серова** хьахойт:

Унзарали пессимизми яр кердача шера хетадаьча боннски политикий къамаьлашкеи кхайкаралашкеи гуш хиннар. Цар дIададахача шера итогаш а йора, ФРГ экономика 1967 шерара перспективаш а ювцар. «Вай денош дIададахача 10 шерарчул бирсагIа хургда», — аьлар Керда шу хьатIаотташ малхбузехьен германски бундестага председатела Герстенмайера. «ХIанзарча воай халача хьалах вай кIалхардоаладургдац, нагахьа санна воай деррига низаш воай экономика юха а лар тIа яккхара вай тIа ца дерзадойя», — йоах цунна тIехьа ФРГ президента Любкес радиоген телевиденеген гIолла даьча кхайкарал тIа.

Бонна кулгалхой унзарбалар кхетош да. Малхбузехьен германски экономика дIададахача дуккхача шерашка цхьанна а хана соахка санна чIоагIа лаьгIъенна хиннац. ФРГ промышленни дегIаахара темпаш хоадам боллаш чIоагIа лаьгIъалар, хIаьта металлургически, гIишлошъяра, кIор боаха промышленность санна долча керттерча доакъоша пассивни баланс а йолаш йистедаьккхар шу. Кризиса белгалонаш чIоагIагIа хояла яьлар автомобильни промышленносте, кемаш деча, кIадай промышленносте, кхыча доакъошка.

«Экономикана стабилизаци яра хьакъехьара дIадехараш 1966 шера а кхоачаш ца хулаш дисар, хIаьта маьхаш кхы а лакхделар», — аьнна мукъарал дир ФРГ президента Любкес Керда шу хьатIаотташ.

Горизонте хьагучаьннай нах бе болх боацаш бисара IиндоргIа. ФРГ бе болх боацаш биса нах — декабра юккъе 327 эзар саг — дукххача шерашка духхьашха дIалувцанза йолча моттигел дукхагIа ба. Алхха металлургически предприятеша, «Рейнише пост» яхача газета даннешка диллача, 1966 шера шоай болхлойи гIулакхера нахи 10 процент кIезигбаьб. Дуккха а эзараш болхлой дIабаьхар шахташкара, автомобильни заводашкара, кIадаш деча фабрикашкара. Итташ эзараш ба лоацъяьча графикагIа болх беш бараш.

Доладенначa 1967 шеро цхьанна а гIадвугача хIаманга догдоахилга хилийтац. ДукхагIа болча малбузехьен германски экономически эксперташа лерхIачунга диллача, конъюктурни спад шиЙ лохъялара лохагIа болча боарамга укх шера кхача езаш я. ФРГ экономика 1967 шера чуйол дуккха халонаш а йолаш, яхаш, белгалдоах малхбузехьен германски профсоюзий объединене экономика Iилма - тохкама институто.

ФРГ экономически халоний керттера бахьан да мехко Iалаьмате дукха тIема расходаш еш хилар. Из иштта дале а тIема бюджет кIезигье лаьрхIа яц боннски правительство. ФРГ финансай министра Штрауса «Шпигель» яхача журнала еннача интервью тIа белгалдаьккхар ше хIанзарча боарамe йола тIема расходаш хиланза яргIоацаш лерхIилга.

РАСИСТАШ ООН-на ТIАГIЕРТ

ПАРИЖ. Къулбехьен Африка расистски режима премьер-министра Форстера кхетадайтад 1967 шера ЮАР ООН-на юкъера дIаяла мегаш йолга. Франс Пресс агентства хьахойташ махиллара, Форстера из проблема хьоаьяй мехка бахача кIайчарга даьча кердача шера кхайкарал тIа.

АНГЛЕ КУБАГА ЗАВОД ЙОХКАРА ХЬАКЪЕХЬА

ЛОНДОН, 3 январь. (ТАСС). Англе правительство кийча я Кубага йоккха минеральни удобренеш ю завод йохкилга хьаллаца.

Пресс Ассошиэйшн агенства дипломатически корреспондента хьахойташ махиллара, Англе кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства викало аьннад, правительства духьале яц Кубаца торговли лелаяра, стратегически товараш дохкаш дIаахийтаргара дIанйккхача, аьнна. Из мах бара ВIашагIкхийтта Штаташ духьал хиннайий, аьнна, корреспондента даьча хаттара цо деннача жопах гуш да хIанз а Кубацарча торговле хьакъехьа Англега нонагIа гIортаме йола политика чакхъяхийта дагахьа цунна тIатоIам бе гIийрталга.

АВСТРАЛЕРА ПРОВОКАЦЕШ

КАНБЕРРА, 3 январь. (ТАСС). Брисбене (Квансленд яха штат) селхан цIи техаяр Австрале Коммунистически парте цIеноех. ЦIеро хIалакдаь дIадаьккхад библиотека дикка доккха дакъа, мебель, тайп-тайпара йола оборудовани. Цу дийннахье а Сиднее Югославе консульства цIеношка бомба йиккхай. Полици хIанз а «зуламхой лар тIа яьннаяц».

Цхьабакъда, цхьаккхе а шеквулаш вац, цахаддаш мехка Коммунистически партех, социалистически пачхахьалкхенех гIертача хьалашка уж гIулакхаш дага доацаш хинна ца хиларах.

Махджуби Меккии хьахецар

ХАРТУМ, 2 январь. (ТАСС). Судански коммунистически парте Генеральни секретарь Абдель Халек Махджуби СНП кулгалду деятель Омар Мустафа Меккии лийцачара тахан доалагIа хьахийцаб.

Уж Судана Iаьдалаша лийцабар новобранций дуккхача подразделенеша вIаштIехьа а яьккха, 1966 шера 28 декабре тIема переворот е гIортарах бола хоам баьчул тIехьагIа. Из хоам баьчул тIехьагIа гражданашха бола дукха а нах лийцабар, цар даькъе Компарте деятелаш а беляш.

СИРЕНЕИ ИЗРАИЛАИ ЮКЪЕРЧА ДОАЗОН ТIАРА ДОВ

ДАМАСК, 2 январь. (ТАСС). Дамаска радиос дIакхайкаяьй сирийски тIема командоване официальни викава заявлени. Цу тIа хоам бу сирийско-израильски доазон тIа кхы тIа а керда дов хинна хилара хьакъехьа. Израильски оагIоно, йоах заявлене тIа, тахан Iурра дов доладьдар Тивернадски Iамагара къилбаседехьарча районе юртбоахама балхаш деш баьхкачар ахархошта. Сирийски доазон тIарча посташа сирийски ахархой погIабар духьа юхадухьалара дов даьд, хIаьта из бахьан долаш израильски территоре тIара кхо гIишло йоха а яьй.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

БУДАПЕШТ. Венгеро - советски доттагIала Общества лаьрхIад Советски Iаьдала юбилея сийна дуикха а терио тIайода гIулакхаш делга. «Фу хов вайна Советски Союза хьакъехьа» яхача викторинал совгIа, венгерски комсомола Центральни Комитетаца цхьана цо чакхйоаккхаргья» Сийлахьйоккха Октябрьски социалистически революци изобразительни искусстве» яха 12 бетта йола нагирхой конкурс.

Советски поэзе фестиваль, профессиональни театрашкеи самодеятельноста кружекашкеи революционни темаех йола постоновкаш увттаелга, «Иллешцара истори» яха политически революционни иллей хьалхара фестиваль, советски илле фестиваль поэтически литературни сайренаш, «Советски Iилмеи техникеи» яха выставка — иштта я ерригаш а хилара гаьна йола юбилея хетадаь чакхдоахаргдолча керттерча гIулакхий цIераш. ЙIаьхий а эргэргара а я Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара хетадаьча издательски кердадарий программа. Кошта цIеракча издательства арахеца кийчдеш да ихо том йола В. И. Ленина херижача произведеной сборник а, хIаьта иштта цун «Пачхахьалкхеи революци» яхеи «Империализм капитализма лакхагIара лагIа махиллара» яхеи балхаш а. Венгерски социалистически болхлой парте истора институто арахецаргда «Венгерски социалисташ Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена юкъе» яха документий книжка. Къаьстта а дукха хIама довзийтара материал тIайолаш хургда «Советски Союза 50-гIа шу» яха иллюстрированни книжка.

* * *

СОФИЯ. Дикача болaрагIа доладеннад болгарски предприятешка нердача шера хьалхара къахьегама ди. Старазагорски химически завода коллективо 115 процента кхоачашъяьй аммиаки аммонейвой селитреи даккхара йола задани. Хасковски цементни завода болхлоша планал совгIа 100 тоннал тIех продукци хьаьй. Производственни заданеш дикка дукхагIа тIекхоачашъяьй кремиковски металлургаша, Пловдивски бесаш долча металлий комбината, Бургасски химически комбината, дукхача кхыча предприятей болхлоша. 1 январе 24 миллион киловатт-сахьат электроэнерги яьинхай; из якха лийрхIачул дикка дукхагIа я.

ДIадоладенна керда шу деккхий къахьегама толамаш дахарца сийлахь белгалдаьд болгарски шахтераша, машиннаьихъахоша, кемашдераша.

* * *

УЛАН-БАТОР. МНР еррига а промышленни продукци, юххьанца даьча лоархIамашка диллача, 1965 шерарчул 3,1 процента дегIаенай дIадахача шера. Лоаман оахкалаш доахача, яйгача, кхачан, энергетически промышленноста итташ йолча предприятеша ханал хьалха кхоачашъяьй дIадахача шерара производственни заданеш.

(ТАСС).

ГААГА. 11-ча Дунен халкъашта юкъерча фотовыставке Лев Портера (ТАСС) унх «Перекрестка да» яхача суртий серех «Фотоочерка» категорегIа хьожаяьй шоллагIа преми—города Гаага муниципалитета Дото медаль.

ТАСС-а фотохроника.

ЮРТАШКА БАХАЧАРНА ЛАЬРХIА

Хоза хетт дийнахьа сарралца балха а хинна тIаккха хьай дега хеттача тайпара салаIа йиш хилча. МалагIча тайпара вIаштIехьбаьккхача бакъахьа ба культура учрежденей болх? Из а кхыдола а дешаш дувцаш яр дукха ха йоацаш Ведана хинна культура болхлой районни конференци.

Укхаза баьхкабар района ерригача библиотекай, клубай, культура цIеной болхлой, юрта интеллигенце викалаш, кхыбараш.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир районни культура отдела заведующе нов. М. Гайрбекова. БIарччача шера района культпросветучрежденешта карагIдаьнна дикадараш а хIаьта балха юкъе нийслуш хинна кхоачамбоацараш а белгалдаьхар цо шиЙ доклада тIа.

Дукха культура учрежденеш я районе болх беш. Уж ерригаш а шоашта хьалхашка латта декхараш дика довза а довзаш керттердар КПСС XXIII-ча съезда решенеш вахаре кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я.

Совхозийи колхозийи кхашка, станашка, фермашка концерташ уттадаьд. Масала, района ялх клубе болх беш йола агитбригадаш шоай концерташ а ийца 37-эза кхашка араьнна хилар. Агитбригадай членаша 6560 саг юкъе а лоацаш цига йийшар тайп - тайпарча темаех йола 276 совгIа лекци. Сакъердаме беседаш йир.

Района клубашка вIашагI а ехка болх беш я 33 самодеятельни кружок. Цу кружокашка дакъа лоацаш вар 1738 саг, царна юкъе 410 вайнаьха кхалсаг а йолаш. Самодеятельни артисташа дIададахача шера 11 бетта 185 концерт оттадаьд къахьегамхошта хьалхашка, царга хьежав 22026 саг.

Къаьстта белгалъяьккха ювца йоагIа коммунист Актиев Ахьмал заведующи вола Элистанжински клуб. Бахача наха лерттIа гIулакх дара дукха къахьег клуба художественни кулгалхочо, школа хьехархочо нов. Устинова а, клуба ерригача коллективо а. Из белгалдаьлар художественни самодеятельноста районни хьажара шоллагIча туре. Укхаза ерригача района культура учрежденешта юкъе хьалхара моттиг цу клуба коллективо яьккхар. Иштта дика кийчъенна яр хьажарга Музаев Шайх-Ахьмад заведующи вола Гуни яхача юртара клуб а. Шоай болх дика лелабаьб ала доагIа Первомайски (заведующи Тайсумова Яха), Даргински (заведующи Э. Ибрагимов), Ца-Веденски (заведующи Р. Сайдулаев), кхыйолча а юртарча клубай коллективаша, районни культура цIен болхлоша.

Хьокхаме болх беш я районера дукхагIайола библиотекаш а. Ерригача района библиотекашка дIаязвенна волча 7241 саго дIададахача шера 11 бетта юккъера лаьрхIача деша дихьа книжкаш 318370 да. Цу цифраша хьагойт юрташка баха нах мел чIоагIа художественни, юртбоахама, Iилманпопулярни, кхыдола а литература дезаш ба. Книжкай выставкашца, тайп-тайпарча стендашца, плакаташца кийчъяь я библиотекаш. Советски Iаьдала 50 шу дизара, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаяь я дуккха гойтара агитацеш.

Масала 1966-ча шера библиотекаша кийчъяь книжни выставка 325 я, стендаши плакаташи — 328, дешара конференцеш, тематически сайренаш —780 я, и. кх. дI.

Белгалбаккха боагIа района киносета болх а. Нагахьа санна 1960-ча шера районе болх беш ерригаш 7 киноустановка хиннаяле хIанз уж 16 я. Къаьстта дика къахьег киномеханика Ташахманов Махе. Эггара халагIа йола — Дарго, Тазин-Кала, Белгатой яхача юрташка бахачарна гIулакх деш ва из. Профсоюза ЦК-аи кинематографе госкомитетои грамота енна ва Киров-Юрта болх беш вола А. Дагаев, республикански сийлен Доска тIа баьхаб райцентра киномеханик С. Цадаеви Элистанжера киномеханик А. Мальсагови.

Из деррига а дика да. Цхьабакъда, цох кхоачам баь Iац района культучрежденей болхлой. ХIанз Советски Iаьдал этта 50-гIа шу доладенначa хана, из дузача денна сийленца накъа бахара, цул совгIа кастта хургйолча культура болхлой 1-ча республикански съезда лерттIа кийчо яра оарцагIбаьннаб района ерригача культпросветучрежденей болхлой.

Ш. ТИБИЕВ,
Ведана районни культура отдела инспектор.

ШАХМАТАШ

Шахматистий республика чемпионата 7-гIа тур чакхъяьннай. Дика лейзар мастералла кандидаташ В. Демушкини С. Кастарнови. Хьалхарвар Б. Колодяжнел котваьлар, хIаьта шоллагIчо Г. Аванесин эшавир. Цхьа очко шойла йийкъар къонача шахматисташа Г. Сапроновеи В. Брюзгинеи.

Турнира лидер А. Хаит А. Хасановца лейзар. Цхьабакъда, ловзар йистедаланза да. 40-ча ходе совца бийзар цар.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

БЕРАШТА ЕЗАЕННА СПЕКТАКЛЬ

ХIанз школай дешархой салоIаш ба. Царна лаьрхIа я Х. Нурадилова цIерахча Нохч-ГIалгIай драматически театра коллективо кийчъяь В. Васильева «Iарбаш» яха спектакль. Из оттаяьр режиссер Л. Хациев ва, хIаьта художник — А. Белов.

Сурта тIа: спектакла сцена. Аленушкай роль ловзаю артисткас Минкаилова Зояс, Морозко — артист Омаев Дагун.

Н. Кобиашвиле сурт.

ЛадувгIа

5 январь, 1967 шу.

РАДИО: 6.30—Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладерхо (гIалгIай меттала). 6.45—Ашараш. 6.50 — Ховмаш. 7.10 — «Грозненский рабочийи» «Комсомольское племи» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 7.25 — Ашараш. 7.50 — «Сердало» газета обзор. 8.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05—«ДоттагIал» лакхехьарча классашка бараштa (эрсий меттала). 16.30 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга. «Майреи денал долаши» Н. К. Крупскена дагаухарех (эрсий меттала). 17.30 — Сарьян. Серенада. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.23 — Тха микрофона хьалхашка... Грозненски мехкдаьтта института доцента В. Маждова выступлени. «Атмосфера строени хувцар» (нохчий меттала). 18.35 — Юрта боахама къахьегамхошта концерт.

УКВ: 9.00 — «Николай Островский ашараши» передача. 9.50 — «Ткъамаш» яха музыкальни радионовелла. 10.16 — «Дагахьара суд» Исаева поэма инсценировка. 11.12 — «Композитор Холминов» концерт-очерк. 19.00 — «Цирко шиЙ цIераш лотаю» яха Малютина оперетта. 21.15 — Андреева вальсий мотивай фантази. 21.22 — «Смерти нет» радиоспектакль.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 13.00 — Дешархошта — каникулаш йолча деношка. «Терем-теремок» яха техникий театра пионерийи школьникийи Двореца спектакль. 13.30 — Бераштa дола фильм. 18.00 — Бегума 50 миллион. Кагий бераштa телевизионни спектакль. 19.45 — Телевизионни кердадараш (эрсийи гIалгIайи меттала). 20.10 — Шоана, бераш! 20.20 — Документальни фильм. 20.40 — Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта. 21.00 — Художественни фильм.

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза президиумо журналистага Тасуев Султанага, хала а хеташ, кодам бу цун да

Микаил Тасуевич
ТАСУЕВ

кхалхарах.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культураи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-50.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-50.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02002. Заказ № 60.